UNIV. BIBLIOTH.
* 1891 *
HELSINGFORS

BERÄTTELSE
FRÅN NYLÄNDSKA SKÄREN

MOT FYREN

BERÄTTELSE FRÅN NYLÄNDSKA SKÄREN

AF

P. NORDMANN

HELSINGFORS
G. W. EDLUNDS FÖRLAG
1889.

HELSINGFORS,
Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri,
1889.

I.

Den andra juli var kommen, och i dag skulle läsförhöret med innerskärslaget hållas på Ryssholmen i Sibbo; dagen förut hade ytterskärsboarna varit samlade på Fagerö. Prästerna hade utsatt läsförhören till början af juli, ty då hade holmboarna afslutat strömmingsfisket och börjat draga not efter fjällfisken. Skatten kunde därför lämpligast uppbäras vid denna tid.

Det värfvet pågick såsom bäst.

I den mellan strandstenarna förtöjda stora skötbåten stod prostens deja och tog emot det ena lispundet efter det andra af den saltade strömmingen, och på förtoften satt kyrkväktaren och uppbar pastorns andelar; de förhöllo sig till kyrkoherdens som en mager kapellan till en välbeställd prost.

Kantorn vandrade rödbrusig och varm på stranden och hälsade alla vid namn — sock-

neboarna hade han lika väl reda på som kyrkboken — och skämtade med de unga. Ett godt och gladt ord kunde alltid uppvägas med ett skålpund fisk; det hade kantorn under en 23-årig praktik inhämtat, och med förnöjelse såg han, huru hans höga pärtkorg med abborrar och gäddor stod nästan lika så full som prostens. Men det kunde ingen förtycka. Fjällfisken gafs ej efter förut bestämdt mått, utan „efter råd och lägenhet“.

När alla båtar tyktes hafva anländt, lämnade kantorn stranden och vandrade upp till stugan, där han visste, att prästerna serverades med kaffe. Han hörde ej till det kaffelaget, som sysslade mellan strandalarna.

Pastorns husa och en hjälphustru från kyrkbyn voro där ifrigt sysselsatta med att traktera alla de fullvuxna holmboarna med kaffe. Det var nämligen en hundraårig sed, att prästerna, som uppburo fiskskatten, skulle bjuda gifvarena på en kopp. Och den gafs med brännande het råga.

Några halfvuxna gossar och flickor sutto eller halflågo mellan stenarna ett stycke från hufvudgruppen och sneglade på skorporna och sockerasken. De gladde sig kanske, att äfven de en gång, när de „läst sig fram“, skulle höra till de stora och få deltaga i kaffekalaset. Nu beto de i magra grässtrån eller bröto — till det yttre helt ointresserade af det som försig-

gick — sönder alkvistar och knäpte stumparna i vattnet.

I detta tidsfördrif hunno dock ej ett par långbenta pojkar deltaga; de sökte, i skydd af några enbuskar högre upp i backen, att ännu i sista minuten inplugga några stycken ur långkatekesen.

Deras lofliga värf afbröts emellertid efter en stund, då från stugtrappan kantorns kraftiga röst manade: „Stig in, go' vänner, stig in! Läsförhöret skall börjas.“

Kallelsen efterkoms, dock utan all brådska.

Med långa, dröjande steg vandrade den ena efter den andra af läslagets medlemmar upp till stugan, snöt näsan, torkade fötterna på granriset och trädde in*). Upprepade ma-

*) För att så i förbigående som möjligt omtala gubben Lindstedts flyktiga besök, hvilket han sökte dölja, vilja vi uti en not nämna, att när läslagets alla medlemmar lämnat stranden och endast prästernas husfolk kvarstannat där, stack plötsligen en båt fram mellan Gryt- och Brändholmen. Under det att den, förd af roddvana armar, närmade sig stranden, gåfvo kyrkväktaren och kvinnorna akt på dess egendomliga form. Fören stod högt öfver vattenbrynet och den tvärskurna aktern, nedtygd af en fisksump och roddarens person, släpade tungt efter. I ett nu hade Lindstedt närmat sig skötbåten och kastade under utropet „åt prosten“ en större ål i den. Därpå rodde han hastigt

ningar måste dock ännu riktas till dem att ej stanna i en tät klunga vid dörren, utan träda längre fram till prostens bord, där de tunga kyrkböckerna lågo vid sidan af bläckhornet och pennan.

Till vänster om bordet ställde sig kvinnorna på tvänne led. De flesta buro svarta hufvuddukar och hade psalmböcker, invecklade i rena, väl hopvikna näsdukar. Dräkterna voro i öfrigt af vanligt enkelt snitt, så äfven männens.

Läsförhöret började med en psalm och en längre bön. Sen delades flocken; alla de äldre stannade inne, under det att pastorn och kantorn med barnskaran vandrade ut och togo plats invid en väldig rönn. Först pröfvades barnens läskunnighet; den var nöjaktig, men förhöret af katekesen utföll ej lika väl. Ett par gossar stodo visst hela tiden andäktiga med hopknäpta händer, men svaren blefvo på tok. De fingo förmaningar och på köpet läxan tillbaka, men icke en min förrådde, att förebråelserna stört jämvikten i lynnet.

Äfven inne i stugan pågick katekesationen. Prosten började med tredje budet och

---

sin väg, utan att akta inbjudningen till kaffeserveringen med ett svar. Kvinnorna skrattade och undrade öfver hans oartighet, hvarför kyrkväktaren berättade för dem alt det han kände om enstöringen Lindstedt, som aldrig gick i kyrkan, men ändå skänkte fisk åt kyrkoherden.

frågade om söndagens betydelse och rätta hälgande. Nyströmskan från Opanholmen som stod närmast svarade sakta ett par ord, hvilka dock tarfvade tillägg och en närmare utredning. Hennes granne fick öfvertaga frågans slutliga besvarande, och hon medgaf gärna, att icke kalas med dryckenskap och skrål hörde till berömvärda sysselsättningar på söndagen. Hennes ord afgåfvos med hög röst, men dock icke så anslående, att hennes man, som gärna tog ett glas till bästa, tyktes höra dem.

För fjärde budet fick en ung bondhustru redogöra; prostens allvarliga blickar tvang henne gång på gång att nedslå ögonen, ty det var kändt, att hon var trätgirig och lefde osams med sin moder. Femte och sjätte buden förhördes af ett par unga skeppare, hos hvilka dessas fordringar behöfde inskärpas.

Sedan öfvergick läraren till döpelsens sakrament och betonade, hänvisande till den lutherska kyrkans lära, kraftigt barnadopets vikt och betydelse. Med synbar ovilja lyssnade en 20:årig yngling till orden. Han hörde till socknens frikyrkliga och hade genomgått en evangeliikurs för en utländsk lekmannapredikant i Helsingfors, utan att dock af denne lyckas erhålla ett patentbref på godkänd lärareförmåga. Emellertid hade ynglingen före läsförhörets början vändt sig till prosten och frågat, om det ej vore skäl, att han såsom missionär skulle

resa upp till Österbotten, „ty där skall råda ett stort mörker“, hade han berättat. Därtill hade han emellertid fått det oväntade rådet att först grundligt lära sig själf och först därefter sörja för andras upplysning. Och det hade han, som ansåg sig vara nog så skriftlärd och hållit många bibelförklaringar, tykt illa om.

Han vågade dock ej vid detta tillfälle i hela läslagets närvara på annat sätt visa sin ovilja öfver utläggningen om dopet än genom hånfulla leenden och kastningar på hufvudet. Det var medvetandet om att så godt som ensam tillhöra den rätta, triumferande kyrkan midt ibland en skara af vilsegångna syndare, som stärkte hans självtillit. Med en blandning af salvelse och säkerhet i tonen uppläste han dock det stycke ur katekesen, hvarom han tillfrågades; på annat sätt blef han ej nu i tillfälle att lysa med sina kunskaper.

Det följande spörsmålet riktades till en gammal fiskare, hvilken hade rätt svårt att reda sig med denna enkla s. k. „förståndsfråga“.

Så fortgick förhöret ännu en half timme, hvarefter profvet i läskunnighet vidtog.

Detta tyktes, för att döma af den oro, hvarmed de rustade sig därtill, för en del af menigheten vara en kinkigare sak. De yngre, som för några år sedan blifvit konfirmerade, läste alla obehindradt ehuru uttryckslöst ur det Nya testamente, som pastorn satte dem i handen,

men en och annan gubbe och gumma kunde endast stapplande uppläsa sina rader. Gamla bepröfvade glasögon torkades om och om samt vandrade på lån mellan åldringarna, hvilka hvar i sin tur drogo en suck af lättnad, när han eller hon lämnade åt grannen boken, som alls icke till stil eller yttre liknade deras egna, och detta hade i ej ringa mån ökat svårigheterna vid läsningen.

Gusta Blombärg, fiskaren, i hvars stuga läsförhöret som bäst pågick, kände sig rätt belåten med att gamla mor, som ordnade till middagen, denna gång ej behöfde vara med om läsandet; själf hade han med heder gjort saken ifrån sig. Nu stod han i leden bland de andra helt tankspridd.

När hans blick genom fönstret träffat barnskaran under rönnen, hade tanken flugit hän till den dag, då han själf som 10:årig gosse infunnit sig till det första läsförhöret. Egen blårutig bomullsblus hade han burit, men lånade storstöflor, de där vållat både nöje och förtret, ty om han ock tykt sig vara bussig, hade han ett par gånger snafvat och ådragit sig storpojkarnas skratt.

Han mindes lifligt, såsom om det händt i går, huru pastorn upptecknat i stora boken med skinnpärmar och tvinnade läderremmar nio och ett halft kors för att han svarat rätt, och huru han då och ännu mången gång efteråt undrat

öfver, att pastorn kunde heta Björn och ändå vara vänlig, skägglös gubbe.

Och sen förde tanken honom öfver till skogsbacken på Opanholmen, där han invid fars stuga plockat björnbär och lingon, och till det höga bärget, där han suttit så många kvällar och sett utöfver hafvet och holmarna. Ofta hade han försökt räkna dem, men aldrig fått ett sådant tal, att han var riktigt säker på att det var rätt. Det var de aflägsna Krämaröarne som vållade misstagen; deras uddar, stränder och sund gingo alltid ihop för blicken. Vanligen spanade han dock ej åt detta håll, utan åt sydväst, där man vid klart väder öfver synranden kunde skönja Nikolajkyrkans torn eller åt sydsydost, där det klara ljuset från Söderskärs blinkfyr ömsom tände sig och ömsom slocknade. „Den som ändå en gång skulle få komma så långt och så högt i verlden som till fyren, den vore säkert bra lycklig", hade han ofta sagt. Och den tanken hade icke ens ännu — oaktadt han fylt 34 år — velat lämna honom; tid efter annan steg den åter fram, och det var såsom om någon i detsamma ropat till honom: „upp, Gusta, bättre upp!"

Med en känsla af stilla afund öfverfor hans blick ynglingarna och flickorna i hans närhet. De hade fått besöka skolan i kyrkbyn och lärt sig läsa latinsk skrift och skrifva på papper. Själf kände han ej stort mera än de

flesta andra. Om också han blifvit „skolad", hade han kanske i denna stund kunnat sitta i Petersburg såsom hans morbroder, guldsmeden.

Tänk att få smida gediget, gult guld likasom smeden i Immersby hamrade på sin svarta järnstång! Blombärg hade endast en gång ägt ett guldmynt; det var då han för ett par år sedan erhållit en 10 mark i Helsingfors, men den penningen hade han snart växlat, den var ju icke så stor som pekfingernageln, och dessutom hade dess glans blott väckt stygga tankar.

Från samma färd till staden rann honom nu i hågen, att ena åren under rodden hemåt brustit, och att han från Villingestranden tagit en annan ur en tom båt. Det hade blifvit ett långlån, som han ännu icke återstält. Han kastade ovilligt på hufvudet. Var det väl något, som förtjänade att fundera på? En åre fås ju igen för 75 penni, och värre ondt än att taga en sådan hade han gjort i sina dagar! Ja.

Skulle han dock till straff alltid förblifva bunden vid en åre? Kung var han visst, men blott en notkung och det var icke alla dagar under sommaren han med sitt folk förtjänade ens en mark. Det var mindre än Abrahamsson, Lustig och Koskela och de andra daglönarena hade som säker daglig förtjänst hela året om. Nog hade ju en och annan gång 6 till 8 tunnor strömming landats med ett varp, men det var så sällan i alla fall.

En gång då han vid Östertokan i två varp tog in 12 tunnor höstströmming, hade han kunnat fånga fast 100, ty det hade vimlat i sjön af fisk, men hvarken ägde båtlaget tillräckligt salt ombord eller rum att bärga mer än de 12 tunnorna. Starkt harmligt hade det varit att se rikedomen simma i hafvet, men ej kunna taga in den. Månne ens apostlarna någonsin gjort ett bättre varp, tänkte han, då i detsamma prosten nämde Jakobs namn.

Blombärg spratt till och fäste sin blick på en grannröd duk, som bars af en ung, högväxt kvinna vid dörren. Hade han förut sett henne i socknen? Nej.

Sedan följde han uppmärksamt med läsningen, som dock kort derpå afstannade.

Nu vidtog upptecknandet af alla de närvarande. Det gick ganska hastigt undan. Då flere namn efter hvarandra uppropades, utan att deras bärare svarade och några giltiga skäl för uteblifvandet ej anfördes af andra, hörde man prostens stämma då och då sakta påminna om det oriktiga i att uteblifva, då vår kyrkolag påbjuder läsförhörens besökande. Bland de frånvarande voro naturligtvis ledarena för de frikyrkliga, men detta väkte ej någons undran.

Klockan närmade sig ett, då prosten efter slutad sakta rådplägning med pastorn åter tog till ordet och uttalade sitt omdöme öfver det kunskapsmått läslagets medlemmar i dag ådaga-

lagt. En del af de närvarande hade gjort sin sak väl ifrån sig, andra åter mindre väl; särskildt hade några föräldrar försummat att se till, att deras barn förkofrat sig i läsning och inhämtandet af kristendomens hufvudstycken. Under den korta konfirmationstiden kunde ej alt medhinnas i skriftskolan, hvilken med skäl förutsatte en viss mogenhet hos de unga. Icke häller borde katekesläsningen uppskjutas altför länge. „I unga år är minnet starkt", sade prosten, „och bör tagas i anspråk; om också en och annan lärosats af barnet ej genast fullt fattas, skall den fullvuxna mannen och kvinnan dock fatta det. Ofta har jag varit i tillfälle att höra, huru gamla personer, hvilka på många, många år icke alls läst Guds ord och således ingenting inhämtat, på sin dödsbädd upprepat några bibelord ur katekesen. Barnaårens lärdomar kommo sålunda de gamla till tröst och hjälp, då allt annat svikit. Minnens detta!"

Slutligen varnade han för de många personer, hvilka trodde sig vara kallade till profeter och framstälde lärosatser, hvilka ej öfverensstämde med fädernas tro och lutherska kyrkans bekännelseskrifter. Det vore rådligast, att ej kasta öfver bord gammalt bepröfvadt godt för nytt, om ock mera glänsande men mindre hållbart. Sist slutade han sitt tal med en varm bön om arbetets välsignelse och trons förökande i de svaga och vacklande.

Det var en stämningsfull stund.

Genom fönstret kastade middagssolen breda strimmor af ljus, och genom den öppna dörren glänste sundets lugna vatten mellan grönskande, skogiga stränder. Månget öga tårades, då den lilla församlingen uppstämde gamla psalmbokens slutvärs; hvad som brast i tonernas renhet och klang, det ersatte känslan och andakten vid utförandet. — — —

Sen skedde uppbrottet raskt. Det ena båtlaget efter det andra hissade segel och gaf sig med tillhjälp af åraran hemåt. Där väntade hvardagsarbetet och maten. Endast prästerna och kantorn stannade kvar för att i Blombärgs stuga intaga sin middag. Den var anrättad såsom det vid sådana tillfällen var brukligt på orten. —

Kl. 4 e. m. stodo Blombärg och gamla mor åter ensamma på stranden och nickade farväl åt prosten, som styrde sin lastade båt hemåt. Därpå gingo de upp till stugan.

Den gamla hade mycket att bestyra med att tvätta, aftorka och sortera de från flere håll lånade kärlen. Det gick dock vida snabbare med afrustningen än med tillrustningen till läsförhöret, ty denna hade under en hel vecka upptagit hennes tid och tankar.

Gusta, hennes långa pojke, som modern kallade honom, kastade af hälgdagsrocken och satte sig med Nya testamentet i handen på

trappan. Det blef dock icke mycket läst, ty tankarna gingo snart bort från bokens blad. De gingo svigtande som klösharfven på en tufvig teg, rykte upp minnen både härifrån och därifrån och kastade dem om hvarandra. Ja, plogen går nog jämnare i sin fåra än tanken i sin. Denna dag, så olik alla de andra under året, gaf också rika ämnen till eftertanke. — —

När de båda inbyggarna på Ryssholmen ätit kvällsmaten — och den var god, ty den bestod i rester från middagen — steg Blombärg upp och gick tyst ned till stranden. Gumman trodde, att sonen hade något att ställa i ordning till morgondagens notdragning, men så var det ej.

Gusta stannade vid ekstocken, och satte sig däri; sedan öste han den så tom, att icke ett halft kvarter vatten låg kvar öfver bottnen. Det räkte dock en god stund, ty han gjorde sig ingen brådska.

När han lagt öskaret afsides, såg han sig forskande omkring.

Ingen farkost syntes, och sjön låg fortfarande lugn. Han sköt ut båten och rodde nedåt genom sundet. I sitt sinne skämdes han smått. Han gaf sig ut på sjön, utan att hafva något egentligt ärende, det hade han knappast gjort sedan ynglingaåren. Han hoppades dock att ej behöfva möta någon, men för resten, hvad gjorde det, om man såg honom ute! I skären är

ej sådan sed, att den ena genast vill taga reda på hvart den andra färdas. Man får där fritt komma och fritt gå.

Blombärg rodde långsamt fram genom sundet mellan Mön och Bärgholmen samt stannade ute på Viksundsfjärden. Där fann han hvad han sökte.

Emellan öarna bortom Gråskär och Pörtö blinkade fyrens klara öga. Det var såsom om han åter träffat en gammal kär bekant, den han halft förgätit.

Länge och utan afbrott stirrade han mot det tindrande ljuset. Han önskade att han ägde makt att tända och släcka det. Ja, hvarför skulle icke han lika så väl som en annan kunna blifva fyrvaktare. — Men det var ju alls ingen hög och eftersträfvansvärd post; sak samma, en sådan post vore dock efter hans sinne.

Med sådana känslor i barmen styrde han omsider kosan hemåt.

I stugan hade mor redan krupit till kojs under sin fäll, då Gusta sakta trädde in. Det var väl; nu kände han ingen lust att samtala med någon.

Han kastade sig på sin säng och tillslöt ögonen, men dock tykte han sig ännu länge se blinkfyrens sken växla med glansen från en grannröd hufvudduk. „Underliga tankar“, mumlade han, vände sig mot väggen och somnade.

II.

Följande morgon gick solen upp klockan 3,20; så stod det trykt i almanackan. Det hade nu Blombärg ej gifvit akt uppå, men icke dess mindre vaknade han, då de första solstrålarna bröto sig fram mellan tallarna på Ryssholmen.

Han steg upp, tog sina svarta hälgdagskläder öfver armen och klef barfotad uppför pinnstegen till vinden, dit hans hvardagsdräkt vid gårdagens storstädning blifvit undankastad. Det töfvade ej länge, förrän han åter var nere i stugan och sökte fram sina långskaftade smorlädersstöflor från sängknuten. Ehuru han därvid gick helt försiktigt till väga, råkade han af misstag skuffa till en korg med värktyg. De stötte mot hvarandra och då vaknade mor, som sof i sängen mellan mörkväggen och spiseln. Utan att yttra något skyndade gumman upp från bädden och tände eld i spiseln. En kopp kaffe måste förstås Gusta få, innan han gaf sig ut med den tunga noten.

Medan sumpen i den sotiga kaffepannan värmdes upp och öfvergick till kokning, vandrade Blombärg ut och framtog ur fiskboden

ett par större korgar. När han med dem i handen nådde stranden, landade en ekstock. Dess roddare voro Fredrik Bärgström från Söderkullalandet och hans raska syster Ida Sofia. De voro väntade; de båda syskonens fader ägde halfva noten och hade således att ställa två personer i notlaget.

— God morgon vackert, yttrade Fredrik, en 20:årig skägglös yngling, och hoppade i land.

— God morgon, svarade Blombärg. Vidare hade de ej nu att säga; de kände ju hvarandra sedan gammalt och visste utantill, hvad de hade att skaffa.

Då Blombärg lösgjort notbåtens fånglina, stego de alla tre i, och Ida Sofia, som först råkade få tag i ett årpar, rodde båten upp till udden, där noten hängde på sin ställning af trästänger. Fredrik klef upp därpå, löstog från den kvistbärande „notkrakan“ de tunga notvecken, hvilka Blombärg och flickan nedlade i ordnade hvarf i båten. Sedan „stenades“ noten, d. v. s. släta, aflånga stenar af en knytknäfves storlek fästes i öglor af segelgarn vid nedre tölnan. Det var ej något konstigt arbete. Medan de unga höllo på därmed, sprang Blombärg upp till stugan.

Säkert väntade mor redan med kaffe.

Han hade gissat rätt. Ryssholmsvärdinnan, som nyss klarat sin älsklingsdryck med salt, hade framsatt på bordet ej blott grädde

och socker, utan äfven några långskorpor och bullar, rester från gårdagens kalas.

— Ha Bärgströms redan kommit, frågade gumman, då hon fylde kopparna till bräddarna.

— Ja, de vänta vid båten, blef svaret.

— Hvem månne du i dag få till fjärde man i notlaget? Du såg väl, att de på Vatukistan fått främmande från staden?

— Nej, hvem var det?

— Nå, hon var ju själf här i går, vet jag, Viklunds brorsdotter, den långa kvinnan med grannröda duken och stärkta bomullskjolen.

— Ja så, det var hon, invände Gusta raskt. Stannar hon i socknen?

— Nyströmskan berättade, att kvinnfolket — Klara heter hon — i förra veckan bytt tjänst och „kommit ut på visit till bondlandet" som hon själf sa' det. Högfärdig — — —

— Talte mor vid henne, eller hvad angår det mig, skyndade sonen att afbryta sin fråga. — Farväl, till frukostdags är jag väl hem igen; om vinden svänger öfver på ost, lönar det icke att slita noten för toma varp.

Gumman kastade en frågande blick på sonen, som skyndade bort, och steg ut på trappan för att tugga en brödbit åt hönan, som kacklande begärde mat. — Undersamt vore om en sonhustru skulle träda här in, huru månne då brödet komma att smaka, tänkte gumman, i det hon bet af ett stycke och kastade det sön-

dersmuladt på marken. Hon hade det så stilla och bra, att hon ej kunde få det bättre, men ville Gusta gifta sig, så vore hon ju nog nöjd äfven med litet sämre, blott han blefve lycklig.

Båtlaget hade emellertid gett sig i väg. Rodd af två par långa årar, strök farkosten fram med god fart förbi den lilla, branta Brändholmen och den kala Grytholmen samt stannade inom 20 minuter nedanför Viklunds stuga å Takvedaholmen. Det var här de skulle upptaga ännu en deltagare i notdragningen. Husbonden på stället — Vatukistan kallades det — ägde nämligen fjärdeparten i noten och måste således ställa någon för sig eller ock komma själf.

Blombärg, som satt vid styret, räknade så säkert på, att notmannen genast skulle infinna sig, att hvarken han eller någon af de andra gick upp till stugan med bud om att de voro där, utan man hvilade blott lugnt på årarna.

Viklund trädde också i detsamma ut på trappan, tände på sin pipa och skyndade ned med långa, gungande steg. Men då han lade högra knäet på båtkanten för att samtidigt med venstra foten mot en sten skuffa ut båten, hördes en ifrig röst ropa:

— Vänta, vänta, godt folk, jag kommer med.

Det var hon med den röda duken, men den hade hon ej på, utan en äldre blårandig i handen; det lade Blombärg först märke till och

sedan att hon hade hvita strumpor och blanka kängor. — Ni har väl ingenting emot att jag följer med, fortsatte hon skrattande och tog plats utan att invänta ett gensvar högt uppe i fören.

Där satt hon helt frimodig och slätade sitt hår med en liten fickkam, innan hon knöt duken om hufvudet.

— Hon, flickan där, är min brorsdotter Klara, sade Viklund och grep tag i åren; därmed var presentationen börjad och slutad.

Då ingen under de närmaste sekunderna tog till ordet, utbrast flickan lifligt:

— Hvart bär det af, styrman?

— Vi ska att börja med fresta notlyckan vid „Tre mark".

— Tre mark, ett så besynnerligt namn! Hette stället förut Tre rubel, när man hade rubelräkningen i landet?

— Vet inte, svarade Blombärg smått brydd, holmen ligger där borta.

— Då vet väl ingen annan häller, men låt oss alla i tur gissa, så få vi ett samtal i gång, eller kanske hör det till saken att sitta allvarsamma såsom kyrkfolk i en notbåt? Se så, farbror, öppna nu näbben. Hvarför heter holmen Tre mark?

— Den är väl ej mera värd, lydde det raska svaret.

— Bra. Hvad säger sedan min granne, flickan här?

— Inte vet jag att svara någonting.

— Åh, det hjälper ej att göra undanflykter.

— Kanske någon har hittat där tre mark, blef omsider Ida Sofias svar.

— Ja så, tror hon det, nå andra roddaren, hvad har *han* att påstå?

— Ingenting.

— Det är för litet.

— Och tre mark det är för mycket pengar för mig, som nu har blott 5 penni.

— Det blef ändå ett svar af, fast klent. Se så styrman — — —

— Blombärg är vår notkung, inflikade Viklund, endast skutan har styrman.

— Kungen skall tala och döma som Salomo, fortsatte Klara högtidligt, men med leende min.

— Jag är en fattig kung med blott tre undersåtar, svarade Blombärg, utan att se upp, och förtjäna de i dag hvar sin mark, så kunna de vara nöjda. Stadsboarna taga in mycket pengar — — —

— — — och lägga dem på sparbanken. Jo vackert, afbröt flickan hans tal, jag har tjänat i staden 8 år och har i behåll: 12 mark, 4 slantar och litet goda kläder. Det är min rikedom. Men jag har haft det rysligt roligt och fint! Vet ni, jag tycker grufligt mycket om att se och höra det som är fint.

— Hvad är det? sporde Viklund undrande.

— Så spörjer äfven katekesen, och jag

svarar så här: fint är det, då månsilfret glittrar öfver mörka vågor, som det står i romaner, eller guldringar blänka på hvita fingrar, eller då gardesmusiken spelar i esplanaden och jag spänner upp ett nytt sidenparasoll. Det är också ganska fint att ha en sådan röd ylleskjorta, som Blombärg bär, men den skall vara ny och ren, — — —

Den utpekade knäpte rodnande fast rocken.

— men ofint är det att röka en gammal, smutsig, läderskodd, luktande pipsnugga, som farbror där suger på.

Flickan skrattade öfverljudt, och syskonparet i fören stämde in. Endast Blombärg såg allvarsam ut, och gubben Viklund kastade en spörjande, pröfvande blick på sin kära pipa, den han aktade högt. Nu lät han den illa bedömda vännen slockna och sakta glida ned i fickan samt grep hårdare om årarna. Kanske han liksom de andra började begrunda, hvad som är riktigt fint i världen.

Sen blef det en längre tystnad, ty den talföra flickan hade fallit på knä, lutat sig öfver båtkanten och doppat handen i vattnet. Detta silade sig än fram mellan fingrarna än forsade det högt upp, då hon stramt höll dem samman. Knappast tänkte hon någonting alls under sin lek.

Efter tio minuters rodd nådde man holmen, och Klara hoppade som den första i land.

Då hon fått veta, att nästan en timme skulle förgå, innan några fiskar kunde blifva synliga i noten, sprang hon en stund hvisslande öfver strandstenarna och försvann sedan bakom träden.

— Flickungen är litet bortskämd, yttrade Viklund; hon har — som det synes — aldrig bott i skären och känner ej våra vanor. Efter en vecka far hon väl åter sina färde, och jag säger sakta: lycksam resa, för se hemma hos oss flyger och far hon kring som elden. Allting rör hon vid och om allting vill hon ha reda på, hvad det är och hvartill det nytjas.

Blombärg, som just fattat tag i vindspelet med den upprullade notlinan, stannade ett ögonblick och klef sedan ur båten med sin börda. Därpå knöt Viklund stadigt fast „kränkon“ vid en trästam och tog plats på dess lilla bänk. Ida Sofia stannade vid hans sida, men de båda andra reste åter ut med notbåten.

På hundra famnars afstånd från stranden kastade Blombärg ut noten och återvände sedan i land med den andra linan, som löpte kring „vindarn“ i båten. Denna fastgjordes med fånglinan vid en tjock tallrot, och sedan började Blombärg och Fredrik i samma takt som det andra paret varpa in noten.

Fredrik och Viklund hade dessförinnan kastat af rocken, men Blombärg höll sin på, ehuru svetten steg honom i pannan.

Klara kom ned till stranden, just då de började hala in noten. Det gick långsamt tykte hon, ty det var nästan omärkligt som notarmarna till en början närmade sig stranden. Och än långsammare hade det kunnat gå, om noten häftat vid stenarna eller vattendränkta trän, men det skedde ej, ty hafsbottnen på detta varp hade så många gånger blifvit rensopadt af notar, att det var jämnt som ett golf.

När noten slutligen närmade sig stranden, flyttade sig de båda partierna af notlaget närmare hvarandra. Blombärg behöfde ej ge några befallningar; hvar och en visste ändå sin plats och sitt arbete. Själf ställde han sig vid högra „stentölnan“, under det att Viklund skötte om den vänstra; de voro något tyngre än de båda „flarntölnorna“, dem Ida Sofia och Fredrik halade in.

Det var ett vått arbete; endast Viklund skyddade sig ganska väl, ty han bar ett läderförkläde, men de andra voro duktigt våta om knäna och fållarna.

Sakta och lugnt närmade sig notbukten stranden. Då först grepo männen kraftigare i, när en gäddsnipa, snabb som en pil, sköt sig öfver korkstyckena och försvann; äfven några strömmingar syntes stimma fram och åter, men de voro ej hugade att göra rymningsförsök. Nu nåddes „hugget“ af händerna, och dessa utförde sitt värf, utan att en min i ansiktena af-

speglat någon nyfikenhet öfver den blifvande fångsten.

Klara sparade i stället ej på utrop och gissningar om den mängd af fisk de skulle få. Det visade sig, att hennes spådom om 5 tunnors byte varit illa gissadt, ty när hela kilen blifvit bärgad, hade noten fångat ungefär 10 kappar strömming och litet fjällfisk.

Till sin förvåning såg den nyfikna flickan att fångsten icke genast togs ut, utan först vändes halfva noten. Då först blef hon i tillfälle att utvälja sin andel i bytet: en liten mört, en kantnål och ett par vattengråsuggor, hvilka senare Fredrik räkte henne med orden:

— Här har jungfrun sina „spånatjälingar".

Klara förde dem till en liten vattenpuss på bärget, där hon ett par ögonblick roade sig med att se, huru de simmade och krälade af och an. Det nöjet varade dock ej länge, förstås, ty hon fick tag i en hvasskantad sten och inhögg ett grumligt K i bärget.

När man var fullt färdig med första varpet och båten åter stod i ordning till affärd, manade Blombärg till uppbrott, men Klara bad enträget, att de ännu en stund skulle dröja på holmen. Hon tykte, att där var så vackert. De stannade.

Viklund drog blygsamt fram sin pipa, och äfven notkungen tände sin. Fredrik, som halflåg på gräslindan, lappade ihop en afbruten

papyross, men kunde ej märka, att Klara observerade hans finare rökvärk.

Och ingenting hade han häller just att språka om.

Klara tog plats på en sten midt emot männen och frågade plötsligt af Blombärg:

— Är notkungen gift och hvad heter drottningen?

— Jag är ogift.

— Ja så, men här på landet äro ju nästan alla män gifta, som bestå sig eget hushåll. Det är väl er mor, som sköter det; hon är dock redan gammal — — —

— — — men kry och gör sin sak så bra, att ingen kunde göra det bättre.

— Det är lyckosamt, att ha en så präktig mor. *Jag* vet knappast af att jag haft en mamma. Hon dog, då jag var helt liten och — far är förstås aldrig mor, tillade hon och skrattade.

— Nog var äfven bror min en bra karl, grep nu Viklund i. Vi kommo hemma bra öfver ens; ordentlig var han äfven, och det han arbetade, det blef dugligt.

— Kanhända nog, svarade Klara, jag minnes honom dock ej mera tydligt, ty genast då jag lämnade folkskolan, började jag tjäna. Ni har väl här folkskolor kan jag förstå?

— Åh ja, upp i socknen nära kyrkan stå ett par och en i Östersundom. Men skolorna finnas till för de unga; vi gamla få träda osko-

lade inför Vår Herre, men kanske han inte förskjuter oss för det. —

— Att kunna räkna och skrifva är nog nyttigt, tillade Blombärg, utan att yttra sig om gubbens sista ord.

— Det *kan* Ni väl nog?

— Inte till öfverlopps, men kanske litet till husbehof.

— Då skulle Blombärg inte kunna skrifva ett riktigt ordentligt friarebref, frågade Klara leende och strök sin friska kind.

— Nej, men kanske jungfru Klara, som är därtill lärd, ville hjälpa mig, om jag en dag skulle råka i sådant svårt trångmål.

— Gärna, jag skall till och med blifva er „taluman", om det behöfves.

— Tackar som bjuder, men jag hoppas att jag aldrig skall behöfva lita till andras ord; bäst är söka hjälpa sig själf.

— Hvad menar Fredrik, frågade Klara, i det hon kastade en tallkott mot hans mössa.

— Ingenting.

— Huru ska man alltid svara så dumt? Tänker han då alls ingenting, och vet han ingenting?

— Åh, något litet korn torde också en blind höna bära i kräfvan, men det är konstigt att kunna svara kvickt på svåra frågor.

— Fredrik har varit i värneplikten i sommar, kom Ida Sofia brodern till hjälp; hon

kände, att han gärna språkade därom. Men den härfvan blef onystad, ty Klara sprang upp och sade: låt oss nu fara vidare!

De andra följde exemplet, hvarvid Fredrik sakta hviskade åt systren:

— Ser du, vi ha fått en notkung i kjolar, och så kastade han i förargelsen bort papyrosstumpen, fastän ännu *en* „sluck" enligt hans beräkning bort kunna dragas därur. Han tykte, att man i fruntimmerssällskap gärna kunde vara litet frikostig.

Ida Sofia, som medgifvande nickat till hans ord, satte sig vid åren. Så gjorde äfven Blombärg, som bad gubben styra ned mot varpställena på Takvedaholmen.

Där borta höll ett annat notlag på med att plocka in sin fångst, hvilken åtminstone på afstånd sedd tyktes vara ganska riklig.

Det gälde nu att passa på, att icke ett tredje notlag skulle hinna sticka sig emellan, ty enligt seden på orten ägde alla notlag på det gemensamma, oskiftade fiskevattnet rätt, att i tur draga varpen.

Då Blombärg med sitt manskap nådde platsen, kunde han kasta ut noten. Dragningen ägde emellertid ej mer nyhetens behag för Klara, hvarför hon ej gaf akt på, huru varpet togs i land, utan satt och språkade med några gossar från det andra notlaget.

Hon hade, tykte Blombärg, ett riktigt

förargligt kvickt sätt att göra sig bekant med folk. Föga skulle hon väl komma och taga afsked af dem. Antagligen ämnade hon vandra till fots till Viklunds stuga, som låg på samma holme fastän ett stycke längre österut.

Blombärgs beräkning slog dock ej in, ty i samma stund hans båt lade ut från land, stod flickan på en sten i vattnet och räkte handen till afsked med orden:

— Farväl, Blombärg, tack för godt sällskap, vi träffas väl, innan jag far bort!

— Ja, om jungfru Klara gör sig besväret att titta in till Ryssholmen, svarade han gladt.

— Det lofvar jag inte, ty jag har så många andra ställen att besöka och för resten var jag ju hos er i går, men då låtsade Ni inte se mig. Men kom i söndag till kapellet, där hålles ju gudstjänst. Adjö! Nej vänta, ropade hon och kastade en brandgul blomma, som hon höll i handen, i båten. Se här en kejsarkrona åt kungen, adjö!

Hon skrattade och sprang sin kos.

Blombärg, som sakta tackat för den oväntade gåfvan lade den granna blomman förstulet på toften vid sin sida. Han vågade dock ej se på den och än mindre fästa den vid mössan, ty smått generad märkte han, huru Ida Sofia knykte Fredrik i sidan, och då grinade båda så försmädligt, ja riktigt illmarigt.

Och gubben Viklund skämdes.

Nog hade ju Klara kunnat låta bli med den artigheten, tänkte Gusta, men det var ju bara ett oskyldigt skämt, hvaröfver det ej lönade mödan att bry sin hjärna.

Notbåten, som Viklund lämnade vid Vatukistan, sköt åter rask fart; roddarena kände på sig, att tiden lidit förbi frukostdags, och det sade dem magen, som i sådana fall hör till märken, hvilka aldrig svika. De rodde ihärdigt under tystnad.

Icke långt från hemstranden såg Blombärg en båt komma emot dem. På roddtagen och båtens tvärskurna akter kände han genast igen Lindstedt, som troligen var på väg till Kajhällen, „sitt näste", såsom folket kallade den.

— Hör hit Lindstedt, ropade han, har du lust att på kvällsidan följa med till staden; jag ämnar sälja litet strömming och köpa salt.

— Hvarför icke, blef svaret efter ett par sekunders betänkande, när ska vi ge oss i väg?

— Sjutiden på eftermiddagen.

— Jag skall väl komma.

— Kom inte för sent, farväl!

Båtarna rodde förbi hvarandra, och Blombärg styrde sin mot notställningen.

När den tunga, våta noten blifvit åter upphissad och utbredd samt fångsten skiftad, stego syskonen i sin ekstock och rodde bort. Blombärg lofvade lämna bud, när de härnäst skulle ut med noten.

När ekstocken försvunnit utom synhåll, tog Blombärg upp kejsarkronan. Hvart skulle han göra af med den, — kasta bort den, nej, den var ju en gåfva. Hans obeslutsamhet varade dock ej länge, ty mor syntes komma. Gusta lät blomman oförmärkt falla invid båten och gick henne till mötes.

— Kommer mor för att rensa fisk?

— Ja, huru mycket har du i korgen?

— Sju kappar; vi drogo blott två varp.

— Var Viklund själf med?

— Ja.

— Såg du den där, du vet, hvem jag menar — kvinnfolket?

— Ja.

— Hur syntes hon dig?

— Åh, ingenting att tala om.

— Bra, om du talar sant! — Gå in nu och tag varma potäter ur grytan; jag rensar nog ensam fisken.

— Det behöfs inte, mor, jag far på eftermiddagen till staden och tar fisken med mig. Hvad behöfver Ni?

Gumman satte handen öfver ögonen och blickade skarpt på sonen:

— Jaså, du far redan i dag; inte far väl också *hon* — — —

— Igen kommer Ni fram med *hon* och *hon*, hvad tusan rör *hon* hvarken er eller mig?

Gusta gick förtretad in, och gumman följde

smått illtykt efter. När sonen åt, bet han skarpt i brödet och såg ond ut.

Sedan gick han åter ut och förde sin blomma till fiskboden, där han satte henne i en halfstopsbutelj med vatten. Buteljen gömde han i en tom tunna och fälde locket däröfver. Och nu var han helt nöjd: han hade hvarken kastat bort sin kejsarkrona eller placerat den så, att han behöfde se den. För resten var den ej god att handskas med, ty blomstoftet gjorde fläckar.

III.

På Ryssholmen var det under de närmaste timmarna fullt upp med arbete. Gusta slaktade gödkalfven, och mor snyggade upp hans blåa kläder samt ställde vägkosten i ordning; ett dygn skulle sonen — såsom vanligt var på stadsfärder — dröja borta.

— Söndagsarbetet får i dag ske på fredagen, sade han och började.

Han grinade emellertid snart nog illa, men då tröstade modern honom med orden:

— „Den som vill vara fin, skall också tåla pin!“

— Hör nu mor, afbröt Gusta för ett ögonblick sitt plågsamma värf, jag tycker, att min röda ylleskjorta borde tvättas och lappsalfvas, den ser inte värst som fin ut mer.

— Menar du så; för en vecka sedan sade du, att den väl skulle stå sig en månad framåt. Kanske du ämnar köpa dig en ny, men glöm inte häller mina kommissioner: 1 ℔ kaffe, lika mycket rötter och för 10 penni Hoffmans droppar.

— Bra, bra, nog skall jag minnas dem.

När rakningen var afslutad och Gusta stod tvättad och färdigklädd i sina blåa kläder och den ostärkta skjortlinningen blänkte fram under rockkragen, tykte gumman, att sonen såg öfvermåttan prydlig ut. Och så klappade hon honom på armen och log; han nickade vänligt.

De brukade vanligen förstå hvarandra väl.

Kort därpå kom Lindstedt. Äfven han hade gjort några försök att snygga upp sig, men det kunde blott den ana, som sett honom i hvardagslag. En splitterny mössa och en dito väst fingo öfverskyla både små hål och stora lappar på de öfriga klädesplaggen. Men det var ju förstås hans ensak. I skären göras inga anmärkningar öfver klädedrägten; hvar och en bär hvad han vill och kan.

— Sjutiden lade den lastade skötbåten ut. Under presenningen lågo kalfköttet, huden, fiskkorgen och en bytta med ägg, dem mor sändt till försäljning. På ömse sidor om lasten sutto roddarena emot hvarandra. Lindstedt rodde och Blombärg strök (hopade). Seglen lågo beslagna kring masterna; för tillfället kunde de ej användas, ty ostan lugnade af alt hvad den hann, och om natten höll hvad kvällen lofvade, borde den blifva klar och lugn.

Vägen blef den vanliga: norr om Opanholmen genom sundet mellan Granökrokholmen och Katrineholmen och sedan åt sydväst öfver Granöfjärden.

— Brukar du fara hit ut till grundet och meta ibland? frågade Blombärg efter en stund.

— Ibland, ty för det mesta håller jag mig mera på sydkanten. Annars har det i sommar varit klent om fisk. Både krokar och långrefvar har jag mången gång stält ut förgäfves.

— Huru går det då med förtjänsten?

— Klent, men så liten blir den ändå icke, att jag ej skulle få fisk och potäter i grytan och därtill filmjölk tre gånger i veckan, för se det vill jag ha! Hvad behöfver jag för resten? Jo, litet kaffe och socker, tobak och krut. Det har jag, och aldrig har någon ändå sport, att Gustaf Adolf Lindstedt varit utan pengar. Här i börsen har jag igen 3 mark 60 penni; du hör att det skramlar.

— Det är godt att vara nöjd, medgaf Blombärg med en suck.

— Och det kan jag bestyrka med ord ifrån min lärdoms tid. I förskriften — den jag ritade af femtielfva gånger — stod det: „Fattig är ej den som litet har, utan den som mycket behöfver", och det är fanen tage mig sant!

— Svär inte, Lindstedt!

— Åh, om dagen gör det ingenting, och om natten ropar jag aldrig på den fule. Han kunde ju komma en gång, inte för jag precis är rädd, men jag tycker om det som är vackert, och *han* är ful, säges det. Ha, ha!

— Tycker du äfven om det som är fint?

— Ja visst!

— Hvad är då det finaste du vet?

— Det var mig en konstig fråga, men nog skall jag ge svar. I skolan fick jag ofta gånger på tafsen för min stora, flinka färdighet, ty när magistern sporde, så visst kom det bums svar. Jag tänkte: frågar du, så svarar jag, och tar det inte i pricken, så tar det väl nära bredvid. — Nu frågade du, hvad är det finaste i världen? — Ja så. Icke vill jag därtill säga någonting så groft som att det är en silkestråd eller nocknätet, utan svaret beror på hvilken upphöjning man ställer sig. En kung skulle säga, det är fint, att en gång få äta strömming och potäter och ta sig en sup, och en torpare skulle tycka detsamma, om han finge kalasa på samma mat, som de konungsliga hundarna slaffsa i sig. Du skulle kanske tycka, att det vore rasande fint att vara länsman och bära rödt i mössan, och jag skulle anse det för än finare att få klå upp länsman med mitt gröfsta metspö. „*Det* vore ett nöje!

Det blixtrade till under gubbens grå ögonbryn.

— Blif inte ond, manade den andra.

— Nej, nej, det var bara en gammal bottengädda, som slog ett slag där nere i minnenas sump. Nog hålls hon där, ty både lås och regel hålla locket till.

— Kunde man inte få höra den historien. Folket berättar — — —

— Hvad? sporde Lindstedt ifrigt och såg förvånad upp.

— Att du i forna dagar varit mycket rik.

— Och det vattnas dem i munnen, liksom då de känna lukten af ättika, tvi! Låt dem berätta, det är idel lögn, men vi tappade ju bort ändan. Jag skulle svara på en fråga, hur lydde den?

— Är det fint att bära guldringar på hvita fingrar?

— Ibland, om guldet är äkta och på den hvita handen inte sitter en osynlig, svart handske. „Man kan också köpa guld för dyrt."

— Är det äfven fint att bära en parasol, ja — hvad är det egentligen för något? Blombärg hvilade på årarna.

— Ett parasoll är ett uppspändt tygstycke med en pinne i midten. Det ser akkurat ut som en stor svamp, och själfva flugsvampen kan inte skina grannare än de parasoller, med hvilka stadsdamerna och pigorna gå på gatan och mota solskenet.

— Äro de rädda för solbrännan?

— Så heter det, men jag tror att pigorna bara spektakla; bruna äro de ändå som välgräddade limpor.

— Månne en sådan solskyddare vara mycket dyr?

— Ämnar Blombärg börja nytja ett sådant löstak eller kanske mor på Ryssholmen ska ha det?

— Kors nej, jag bara frågar.

— Det är bäst att i morgon sticka sig in i en handelsbod, där ges det nog besked. — Men mitt påstående är nu, att det skulle vara ganska *fint* att få sig en liten sup, tillade han sakta och riktade blicken spanande mot horisonten. Blombärg skrattade och framtog ur sin barmficka en större, fyld droppflaska.

Kluck, kluck, kluck lät det i flaskan, när den vattenklara vätskan rann „behändligt“ ned genom Lindstedts hals.

Det var nämligen ett af fiskarens konststycken, hvarmed han förtjänt sig månget glas, att låta innehållet i en flaska rinna ned i magen, utan att han sväljde en enda gång. Vägen kallade han också sin „magstrupe“ eller „storflöjten“. En så djup klunk vågade han dock icke nu taga, men ändå en ganska rundlig. Han nickade belåten.

— Stor tack, en sådan styrketår har man icke fått på länge. Du har väl hört, att olyckan en kväll var hos mig på hällen.

— Hvilken olycka?

— Jag hade stor eldsvåda i mitt hus. Ja, du skrattar, min båt är mitt hus; jag bor som snigeln. En kväll när jag gått i land och efter en stund åter kom ned till båten, var elden

lös däri. Innan jag hann få glöden släkt, så brann där upp för mig flere omgånger goda kläder, stöflar, två nät och 5 mark, som jag gömt i byxfickan. En förbannad usling måste det ha varit, som for förbi och kastade eld i båten.

— Tänk om du själf spilde gnistor från din pipa?

— Det har nog äfven andra sagt, men jag gitter ej tro det. Visst är det sant, att jag sett, hurusom en jungman, Karlsson hette han, en gång ställde till eldsvåda i ruffen med sin pipa. Det skedde på min resa till Lübeck.

— Har du äfven varit sjöman? frågade Blombärg förvånad.

— Ja visst, men ej längre än en resa fram och tillbaka till Lübeck. Det var med briggen Erik Johan.

— Hvarför fortsatte du icke med seglandet?

— Ser du, det fans två kaptener ombord, den första han hette Johan Lundblad och den andra kallade sjöfolket i dagligt tal Mäster Erik. Han var så djäfla elak. Allt hvad den andra bad, gjorde han med stort besked, och med jungmännen exercera han rätt patent.

— Fick han icke afsked af rederiet?

— Nej, det var jag som tog afsked, då jag rymde från skutan.

— Jag hör nog att du, Lindstedt, är en

mycket beprövfad man i världen. Hvar är du egentligen barnfödd? Vi ha inte så ofta förr träffats på tu man hand, att vi fått språka med hvarandra om gamla tider.

— I Nagu är jag född. Far min var en gammal svensk krigsman, som tog afsked ur tjänsten och fick pension, då ryssen slagit sig ned här i landet. Jag sändes som pojke på ett par år till lägre elementarskolan i Åbo, men där trifdes jag ej rätt väl. Jag hann aldrig längre än till hälften af förskriftens ord: „Lärdoms rot är bitter, men frukten söt". Ja, ja, det var med rötterna jag bråkade, utan att använda en stubb-brytare.

Nu för tiden läres det i skolorna med ord och förmaningar, men förr var klobban och pekstickan magisterns högra hand. Dessutom hade vår buse för sed att alltid låta vänstra handen veta, hvad den högra gjorde: han dammade på med båda två, så vettet höll på att flyga ur en. Hårtestarna må jag ej tala om, de dansade som då man spritar fjäder i lovart. Och hans svinaktigt fintliga sätt att linda söthåren kring pekfingret och skrufva upp pojkstackarn, kan jag aldrig glömma! — —

Men lärdomen är nog bra att ha i minnet, tillade han efter ett par ögonblick.

Jag kan tala riktigt latinskt latin, om det gäller. Skulle en professor säga åt mig: „ala alaudae, meus Lindstedt", så svarar jag stolt

„alae alaudarum, domine professor“, och då förstå vi hvarandra och kunna språka fast en hel timme. Men det begriper inte du, stackars Blombärg!

— Ja, nog är det säkert, att jag är en fåkunnig man, och är som knappast underrättad i att handtera pennan, och det harmar mig starkt. Skulle jag ej vara så gammal, satte jag mig än på skolbänken. När jag om vinterkvällarna läser i någon gammal tidning eller bok från biblioteket i kyrkbyn, så kommer det så ofta före ord, dem en olärd icke är karl att begripa. Och ingen har jag att fråga af. Skulle du icke vara en sådan flyttfågel, som ej hålles två veckor på samma ställe, så skulle jag bjuda dig i vinter till oss, och då kunde du underrätta mig i dina lärdomsstycken.

— Passar inte till skolmästare; jag är redan gamla karlen; sen Michelsmäss på femtiondeandra skulle jag tro och ser inte rätt väl att läsa, och för resten må jag säga, att jag på många år icke studerat andra blad än kortlapparna ibland. Men det förstås, att jag ju nog har mina lärdomsstycken i behåll; de plaggades in på akterspegeln och döko sedan upp i hufvudet. „Alla vägar leda till Rom“. — Ja, „Betula alba“ skulle den lärde därom säga eller „Värket prisar mästaren“.

— Du talar riktigt som en bok.

— Prästen talar Skriftens ord, och jag

talar förskriftens, det beror allt huru man är lärd. — Men nu kunna vi en stund spara på munlädret och sakta med munvädret och röka en pipa. Vi närma oss småningom Lill' Bastö, och där ha vi halfva vägen bakom oss.

Sagdt och gjort. De båda roddarena drogo in åraru, och Blombärg räkte sin tobakspung åt Lindstedt, som därur fylde sin pipa. Själf följde han exemplet.

Medan de rökte och medan de efter en stunds uppehåll ånyo fortsatte rodden, var det god tid till funderingar.

Blombärg måste i sitt sinne beundra sin ordrika granne, som lärt och sett så mycket. Men huru hade det så kunnat gå utföre med honom? Helt säkert måste där hafva funnits fel på någonting, eftersom Lindstedt var blefven en fattig fiskargubbe, som irrade hemlös omkring.

Om sommaren bodde han i sin halfruttna, skarfvade båt, och om vintern vandrade han från den ena badstugan till den andra. När han bott i en ett par veckor, lappat några par kängor eller stöflar åt gårdsfolket, gaf han sig i väg för att söka en annan, som var ledig.

Ibland kunde gubben språka flere timmar å rad, och fick han sig en sup, så var han stundom rätt rolig att höra; det var ej godt att då om hans underliga historier säga, att det var lögner, ty då blef han så kvick och

vände sina ord såsom ett hvast spjut mot angriparen. Ibland åter kunde han gå hela dagar omkring utan att säga ett ord; de som kände till hans vana tilltalade honom ej, utan läto honom vandra bäst han gitte.

Och ingenting kom bort i hans fjät, det hade ingen kunnat säga; aldrig tigde han, och alltid hade han några penni att betala potäterna, mjölken och brödet, som han köpte.

Många gamla personer afundades Lindstedt hans goda hälsa: köld, regn och stormar tålde hans magra, brunbarkade kropp lika väl som solsken och badstuvärme. Själf hade han spått, att han skulle lefva till sitt 72:dra år, och då skulle man en sommarkväll finna honom död i sin båt. Ingen hade han dock kunnat förmå att afgifva löftet att binda liket under tofterna samt borra båten i sank. Lindstedt ansåg, att vågorna borde vara en lika så god hvilobädd som en grop med tre alnar djup sand öfver bröstet. En sådan sjöbegrafning skulle icke häller besvära prästerna, hade han räknat ut.

Ja, nog var Lindstedt en underlig gubbe; kanske också han en gång sträfvat att komma bättre upp i världen, men — — —

Var det värkligen så farligt att krypa fram ur hemknuten, om lusten lekte utåt världen? Kanske.

Mor på Ryssholmen åtminstone tykte, att

det var onödigt af Gusta att bråka med sådana planer och skaffa sig onödigt hufvudbry. Hon sade: „den som är slagen till slant, är slant och kan aldrig bli en guldpenning“. Och så räknade hon upp namnen på den ena efter den andra af grannarna. Alla lefde de nöjda hvar på sin steniga udde, och aldrig hörde man någon af dem tala om annat än arbetet, maten, kläderna och tobaken samt om söndagsförmiddagen litet Guds ord. Det var ordentligt, som det skulle vara. Hustrur hade de, och barn kom det till världen, fast huru många som hälst.

Sådant *var* nu lifvet, och han kände, att det *kunde* vara annorlunda. På de sista åren hade han dock ej talt med mor om saken; den förstod hon icke, och det var så ledsamt att höra henne säga, att „högfärdsdjäfvulen regerade honom“, „att han föraktade sin fars yrke“ eller andra liknande ord.

Kanske någon annan skulle förstå honom bättre?

Hans tanke flög till Klara. *Hon* var så glad och språksam och förstod lifvet ute i världen; en sådan kvinna till hustru borde kunna göra ett hem trefsamt. Men huru skulle hon passa i en fiskarstuga eller ens vilja träda där in? Det var en galenskap att tänka därpå, och ändå gjorde han det.

Många gånger hade ju hans mor påmint om att hemmet saknade en värdinna, men han

hade tvärt vändt döförat till och sagt, att det längre fram vore tid tänka på sådana allvarliga saker. Och nu gjorde han det, förrän han nått sitt mål att spara ihop 1,200 mark och köpa sig en egen skuta. Finge han en gång den, skulle han resa ut till fyren och hälsa på denne sin gamle vän, och sedan skulle han segla till Reval och Stockholm, ja hvarför icke till Amerika!

Han kände med sig, att han var blyg, men ändå ville han se världen; hans egen var altför trång. Skulle nu den lättfotade stadsflickan komma emellan och skingra hans mångåriga dröm, förrän den blifvit värklighet? Han skämdes och förargade sig på samma gång!

Kunde det värkligen vara kärlekstankar, som så där hastigt fallit öfver honom? Den tysta frågan ville han hälst lämna obesvarad.

Han kom ihog, huru hjärtligt han skrattat, då han en gång i staden fick höra en underofficer förtälja sin kärleks historia. Denne hade sagt, att, då han en dag vandrade längs en gata i Ekenäs, hade hans blick mellan spjälarna i ett trägårdsstakett träffat en ung flicka, som plockade krusbär. „Då gick det som en hvirrrrrfvelvind genom mitt bröst, och — hon blef min!“ hade underofficeren utropat och låtit den knutna näfven beskrifva cirklar öfver barmen. — Hade han nu själf råkat ut för samma hvirfvelvind?

— Är det på lärdomen du så styft fun-

derar, sporde Lindstedt och afbröt oväntadt Blombärgs tankegång.

— Nej, jag tänkte på egna affärer, lärdomen är icke mitt gods.

— Inte ska du sörja däröfver. För 5 kannor brännvin skulle jag sälja åt dig hela kalaset, och gaf du 2 kvarter till, skulle du få latinet på köpet.

— Är det icke mera värdt, frågade Blombärg leende.

— Naturligtvis, men vänner emellan måste priset vara billigt. Om saken således är klar, kunde jag kanske få en sup i afbetalning.

— Nej, det bestås icke, du måste vara spiknykter, när vi komma fram.

Det tvära afslaget framkallade ett längre afbrott i samtalet. —

Rodden fortsattes lugnt.

Ännu vid dager passerade Blombärgs båt Brudstensfjärden, Villinge och Hästnässundet. Härifrån kunde många farkoster ses; närmast lågo ett par toma vedskutor förankrade och väntade på vind, längre bort ilade en ångslup med glada lustfarare förbi, och öfver Kronbärgsfjärden syntes ett par slupar med slaka segel sträfva fram; årarna fördes motvilligt och svagt.

Klockan hade emellertid redan nått $^1/_2$12, då båten nalkades stranden. Skatudden låg mörk, och Södra hamnen syntes folktom. En-

dast då och då for en droska bullrande öfver gatans stenläggning och afbröt för några ögonblick militärmusikens toner från kapellesplanaden.

Ingen fäste sig vid att Blombärg och hans följeslagare lade till vid stentrappan i lilla båthamnen. Endast fyra skärgårdsbåtar lågo där förut, och deras besättningar sofvo. De båda männen togo fram sina matsäckar och åto tyst sin kvällsvard; den bestod af de vanliga landsrätterna: fisk och bröd, kalla potäter och mjölk.

Då Blombärg slutat, steg han upp och bad eller rättare tillsade Lindstedt att icke lämna båten, förrän han vore återkommen.

Han vandrade därefter med dröjande steg förbi det upplysta societetshuset mot esplanaderna. Ju närmare han kom, dess flere personer mötte han, och det var som om han väntat, att någon skulle spörja af honom hvadan och hvart?

Det skedde dock ej; endast en cigarrförsäljare ställde sig i hans väg och trugade honom till köp. Ovan vid att afböja sådana enträgna anbud, lade han sig till två cigarrer. En liten röd börs, hvars förtjänster försäljaren högljudt framhöll, fick följa med för 40 penni.

Sedan styrde vår vandrare kosan mellan träden förbi springbrunnen. En gapande och lyssnande människomassa höll sig där så tätt tillsamman, att det var svårt att slippa fram.

Ingen tilltalade honom, men en och annan flyktig blick, som fästes på hans höga gestalt, tydde han: den där är från landet; hvad har han här att skaffa bland fint folk? Gusta kände sig smått illa till mods med främmande människor både framför sig och bakom sig.

Underligt språksamma hördes de flesta vara. Muntra soldater och skrattande tjänsteflickor vandrade arm i arm i långa led, och halfrusiga unga sjömän i bredskyggiga hattar hälsades och svarade med grofva glåpord, då de bröto sig väg. Det blef just icke tid öfrig att höra på musiken, ty nya ansikten och fräcka åtbörder fängslade altför mycket hans uppmärksamhet.

När musiken kl. 12 tystnade, var det med en känsla af lättnad Blombärg steg upp från sin bänk och med hurtiga steg gick nedåt hamnen. Han hade sett nog af nattlifvet i esplanaden och utbytte gärna sin plats där mot båtbottnen vid Lindstedts sida.

Fint var det inte, mumlade han, då han kröp under storseglet, och det kändes såsom om han vunnit en liten seger öfver Klara.

Vid femtiden följande morgon började de sofvande båtbesättningarna röra på sig, och morgontoaletten blef hastigt undanstökad; den

bestod blott däri, att man gnuggade sig i ögonen och satte mössan eller duken till rätta på hufvudet. Det var ej häller tid att tänka på sig själf utan på kommersen.

En lång rad af höftstarka, brunklädda och brynhyade torgmadamer uppträdde som spekulanter på skärgårdsboarnas varor. Blombärg fick i en handvänning sin kalf såld och var rätt belåten med priset, 7 mark 40 penni för lispundet; det var 30 penni mera än Sundström en vecka tidigare erhållit. Belåtenheten försvann dock efter ett par timmar, när han på torget händelsevis råkade gå förbi den storordiga madamen, som köpt hans kalf och just höll på att sälja köttet för 7: 80 för L&. Äggen och strömmingen såldes åt ett par fruar, hvilka köpte hvarjehanda proviant.

Vid middagstiden var åter alt klart för affärd.

Saltsäcken och mjölmattan lågo väl instufvade, och mors små kommissioner voro riktigt uträttade: kaffet, rötterna och medecinflaskan och därtill en „funtabulla“ (skålpundsbröd) voro placerade i den toma äggkorgen. Ett smalt pakett, likt en pappersrulle med tvinnade ändar, hade Blombärg fäst med segelgarnsstumpar under ena toften, och där hängde det väl skyddadt för väta och reskamratens nyfikenhet.

Denne tyktes dock under hemfärden ej

komma att se särdeles klart, ty ögonen voro dimmiga, och en korkad halfstopsbutelj, som slängde af och an i den för öfrigt toma rockfickan, tydde på, att mera bedöfningsmedel fans i beredskap. Lindstedt bjöd dock till att visa sig manhaftig och log helt spotskt, då han med några årtag rodde båten ur hamnen. Krafterna behöfde ej längre tagas i anspråk, ty inom ett par minuter svälde storseglet och focken fullt ut för sydvästen, som gaf båten en god fart.

— Har du gjort goda affärer? sporde Lindstedt.

— Åh ja.

— Jag köpte dyra krokar, billig tobak och en flaska brännvin på ett ställe, där jag är litet bekant.

— Jaså.

— Det är kumminbrännvin.

— Jaså.

Lindstedt hörde på tonen och såg af Blombärgs likgiltiga min, att det ej lönade att bjuda honom en sup, hvarför han tog den ensam. Det var dock ej en „långsup“, utan en „blinkare“ som inmundigades. Nu fans det ej råd på att utföra några konststycken, och dessutom hade publiken varit föga tacksam.

Icke var han alls generad, när han drack, nej, inte ett dugg, men det kände han ändå, att om han under färden till staden haft öfverta-

get, så hade Blombärg det i stället nu på hemvägen. Den andra var så nykter, att det var riktigt tråkigt.

För att dock få bjuda någon passade Lindstedt på och ropade an en gubbe, som roende en ekstock kom dem till mötes.

— Ska det vara en „kulifint, skäribisi“?

— Nej, svarade roddaren, som trodde, att det oväntade anbudet var ett skämt.

— „Högmod går för fall“ skrek fiskaren och reste sig till hälften. Du har en „rusi“ båt; den läker som en sprutkanna.

— Nej, „skäribisi“.

— Hva' sa? Du sitter ju med båda klöfvarna i vattnet. Båten —

— — *läker* inte, men den *tar in* vatten.

Lindstedt tog af mössan och nickade med ett fryntligt grin. Gubben hade svarat så bra, att han måste få behålla sista ordet.

Den besegrade vände sig bort och hälsade ånyo på sin flaska.

— Drick icke så mycket, manade Blombärg undfallande, du kan efter en stund ej mera stå på benen.

— Åh, hva' gör det, om sämre folk tumlar i backen, när bättre folk gör på samma sätt? Jag erinrar, att jag två gånger med egna ögon skådat, huru den där studenten med hvitmössan, han som bor där uppe vid Sibbovikens botten, har regerat och rumlat och ramlat på Thor,

så det var konstbesynnerligt att se. Herrarna ombord sågo arga ut och fruntimmerna tittade mot däcket. „Aj, aj, sa' faster, när hon trilla' ner från bastulafven.“

— Lärdomen står på skrala ben, när både du och studenten ge sådant exempel, sade Blombärg och log hånfullt.

— Tycker du det, så — djäflar i min själ — god natt! utbrast Lindstedt och lade sig tvärt på båtbottnen.

Att han somnade och blef liggande såsom en sten, behöfver knappast nämnas.

Vinden friskade kraftigt i, och när båten efter en timme passerade Likholmsparet, syntes skumtoppade vågor i rask fart jaga hvarandra öfver Skatafjärden. Om båten ej varit så tungt lastad, hade den knappast kunnat bära de nya seglen orefvade. Nu strök babordsuden längs vattnet, men detta fick ej komma in och fördärfva mjölet. Gusta aktade därför noga på sjön och stack i rätt tid på storsegelskotet eller vände fören upp i vind, när en häftigare il hotade sänka båtsuden lägre.

Öfver lovartsidan stänkte svallet oafbrutet in, men åt dropparna, som slogo mot hans kind, egnade Gusta ingen uppmärksamhet. „Vattnet är ej vått under sommaren“, säger skärgårdsbon. Lika litet bekymrade det honom, att hälgdagsrocken fick emottaga dusch på dusch.

Landsbons lugn i oväder för sin dräkt

förefaller bra tilltalande i jämförelse med stadsbons småaktiga rädsla för sina kläder.

Den goda farten fortfor ända bortom Lill' Bastö, där båten strök in under läland. Så väl gick det dock fortsättningsvis, att Gusta med sin dels döda, dels sofvande last efter en timme kunde styra upp mot egen strand.

Mor kom genast ned och frågade efter nyheter från staden. Sådana hade sonen ej många att förtälja. I stället sade han:

— I morgon har jag tänkt att vi resa till kapellet.

— Kors hva' du nu kommit i farten att fara, utbrast gumman och luktade på flaskan, om dropparna, som hon nyss emottagit, voro riktigt äkta.

IV.

Under det att Ryssholmsboarna tidigt på söndagsmorgonen i sakta mak redde sig till kyrkfärden, var det på Ängsholmen — en knapp verst därifrån — stor hast. De första båtarna med sorgklädda främmande lade just till vid strandbukten, och husbonden, den raske Erik Rönn, skyndade ned för att välkomna dem.

En och annan af begrafningsgästerna hälsade honom med ett par beklagande ord i anledning af dödsfallet, men de flesta sade ingenting, utan läto ett kraftigt handslag och en trofast blick vittna, att Rönns mor, Anna Lovisa, hon som stod lik mellan hängbjörkarna däruppe, varit afhållen och nu var saknad.

Småningom drogo sig alla upp till stugan, på hvars granrisprydda trappa Eriks hustru, Fredrika, i svart kjol och hvitt förkläde välkomnade dem och följde dem in. Släktingarna, nämdeman och holmens rätte egare, Hitåherrn, satte sig i kammaren, hvaremot de öfriga placerade sig så långt utrymmet medgaf i stugan. Under fönsterna, som voro behängda med spetskantade lakan stodo breda bänkar

och ett bord; alla de andra möblerna voro för tillfället utflyttade.

Den första halftimmen talades det ej högt, endast då och då hviskade bänkgrannarna något ord till hvarandra. De flesta följde med uppmärksamhet förberedelserna vid spiseln eller mönstrade med blicken de inkommande. Först då brickorna med kaffet och hvetebullarna ställdes fram på bordet och serveringen begynte, fingo tungorna litet bättre fart, dock endast litet, ty ingen skulle hafva varit nog taktlös att glömma, att det fans döda i huset.

Ute på backen under den famnstjocka linden fördes däremot ett lifligare samtal. Tvänne fiskare talade om utsikten för potatisskörden, och Erik Rönn svarade på de frågor, som ställdes till honom rörande moderns sjukdom. Den var ju nog för de flesta en bekant sak — gumman hade legat sjuk året öfver — men den repeterades.

— Hvarför förde Ni henne icke till „klinikan“, sporde Viklund, som var husets närmaste granne.

— Doktorn sade, att sjukdomen var till döden, och handelsmannen sade, att om jag ville, att den skulle komma fort, borde jag föra mor dit, där doktorerna nog genast skulle taga till knifven och skära. Och det ville förstås hvarken mor eller jag pröfva på, och så fick hon dö hemma i samma stuga, där hon lefvat alla sina dagar.

— Till hvad pris stå likkistorna i staden? sporde Aspö-Johan långsamt, tändande en papyross, och dämpade tändstickans glöd mellan pekfingret och tummen.

— Färdigt stoftad kostar den 35 mark.

— Det är 10 mark billigare än jag betalade för brors för 5 år sedan, tillade den andra.

— Kan nog vara. — Men nu lära vi måsta bära henne ned i båten och ge oss af för att hinna till Sundom till kl. 9, sade Erik Rönn och gick emot sin broder, hvilken stod väntande med en psalmbok i handen.

Alla reste sig och inom några ögonblick hade man samlat sig kring likkistan, som hvilade på tvänne toma trälådor på gräslindan. Då den tillfälliga klockaren, sekunderad af sin svägerska, började psalmen, aftogo karlar och gossar sina hufvudbonader och menigheten stämde också in. Sedan buro Eriks broder, svåger och tvänne kusiner kistan på rep ned till en stor notbåt. I denna togo de fyra bärarena plats som roddare, under det att Erik med sin familj grupperade sig på ömse sidor om den med ett segel öfvertäkta kistan.

Båtarna lade ut från stranden sålunda ordnade, att Eriks båt utgjorde den andra; fem följde efter. Hela likföljet bestod af 45 personer.

Så godt som alla män buro svarta kläder, åtminstone rockar. En och annan fattig fiskare, hvars bästa byxor voro bruna eller blå till fär-

gen, hade en tjock svart duk virad kring den ostärkta skjortlinningen. Ett par yngre buro hvita silkesdukar kring halsen och Aspö-Johan, som bestod sig hvarken det ena eller andra, satt och rodde i Viklunds båt med svart fårskinnsmössa på hufvudet.

Roddarna fingo taga hårdt i åraarna, ty sydvästen spände kraftigt emot och stänkte brottsjöar öfver lovartsidan, men fram gick det ändå förbi „Brunnsparken“ och Sjötorp. Innanför Katriholmen låg man i lä, Fallbåksfjärden krusades endast obetydligt af vinden, och i sundet utanför Björkudden, där statsrådet bor, hade vågorna ej mera stor motståndskraft. Vattnet stod för tillfället lyckligtvis högt i den grunda viken, annars hade man ej sluppit fram under kapellstranden, utan fått landa gentemot Prästholmen, en half verst sydost om kyrkan.

Denna står på en grönklädd, liten backe. En väldig björk tätt invid reser sin vackra krona högre än både kyrkan och klockstapeln, men låta dessas enkla rödstrukna brädväggar skymta fram mellan bladen.

Inga andra än några barn och dödgräfvaren med svarta bårlister på armen togo emot likföljet; kyrkbesökarena voro att vänta först efter en timme.

Processionen steg i land och vandrade, utan att klockorna ringde, upp längs tåget förbi både begrafningsplan och kyrkan samt stan-

nade utanför sockenstugan eller rättare kapellstugan. Där nedsatte bärarena kistan på den gamla jordfasta likbåren med dess svarta och hvita sidokors, men upplyftade den ånyo efter ett par ögonblick. Inom samma tid hade pastorn, Erik och Viktor Rönn hunnit ställa sig såsom ett främsta led. Släkten följde dem åt, och därefter alla de öfriga i en stor oordnad grupp. Strax efter det tåget satt sig i rörelse, försvann klockringarens ansikte ur torngluggen och ringningen började. Inom mindre tid än 5 minuter stod man vid grafven och jordfästningen vidtog.

Ingen högljudd sorg och klagan spordes. Erik Rönn stod orörlig med blicken fäst på kistan; djupt allvar hvilade öfver hans kraftiga, välbildade drag. Endast en lätt darrning öfver haka och läppar antydde den inre rörelsen, då prästen kastade de tre skoflarna mull, samtidigt uttalande de gripande orden: „Af jord äst du kommen, jord skall du varda igen; Jesus Kristus, din Frälsare, skall dig uppväcka på den yttersta dagen".

Det var en vacker, stämningsfull tafla, som bildades af gruppen omkring grafven: kyrkan, den lummiga grafgården och de böljande fälten å ena sidan samt sunden med furuklädda holmar å den andra. Den sällsporda känslan af „frid på jorden" bemäktigade sig för några ögonblick många af de närvarande.

Som vanligt bröts förtrollningen, då amen blifvit uttaladt, och begrafningsgästerna började skingra sig. Efter en half timme skulle de åter samlas för att gå i kyrkan med de många andra, hvilka syntes vara på väg. —

Halftimmen led mot sitt slut. Kort förrän sammanringningen började, stötte Blombärg på Klara, som stod och läste inskrifterna på de några grafstenar den lilla kyrkogården bär. Kanhända var det händelsevis de träffades, kanske också icke. Klara hade varit med om begrafningen, och Blombärg hade med sin mor kommit senare.

— God dag, jungfru Klara, yttrade Blombärg och räkte fram sin hand.

— Så jag blef skrämd! Jaså det var Blombärg. — Hon hälsade gladt. — Jag sade ju att vi snart skulle träffas.

— Då det blott hvar tredje söndag hålles gudstjänst i kapellet, så komma förstås alla som kunna det hit, svarade han och såg åt sidan.

— Jag tycker det är trefligt här i Sibbo, tog efter ett par ögonblick flickan till ordet. Många utfärder och visiter har jag gjort, och om äfven holmboarna — såsom ni kallar dem — just icke likna människorna i staden, äro de ändå på *sitt* sätt snälla och vänliga.

— Tycker Ni det?

— Ja, men inte vet jag, huru det skulle kännas att bo här ute en hel vinter. Då fins

det väl icke spår till vägar, och snön ligger säkerligen upp med takbandet på edra låga stugor.

— Så farligt blir det dock icke, svarade Blombärg och såg sig tankspridd kring; om stugan är varm, alla friska och arbete finnes, så vet man ej ordet af, förrän vårsolen putsar backen ren från snö och sjön går upp.

— För *den* som är van vid det där lifvet, kan det nog gå fort, men — — —

— — — en *annan* kan också vänja sig, inföll Gusta raskt och såg upp på henne.

Hon bara skrattade, och det ljöd så innerligt godt i hans öron.

— Skulle jungfru Klara vilja besvära sig ned till min båt?

— Hvart gäller färden, sporde hon nyfiken, ämnar Blombärg föra mig härifrån?

— Nej, var icke rädd, först måste vi som alla andra gå i kyrkan och höra på prästen. Kom nu, nej, vänta litet; jag springer förut. Folket skulle kanske undra, om vi — — —

— Ja, jag förstår, Blombärg — eller kanske får jag säga Gusta — går öfver ängen, och jag vandrar ned längs tåget.

Hon nickade och de skildes åt, såsom det blifvit öfverenskommet.

I detsamma började klockorna ringa, och de spridda skarorna af kyrkbesökare drogo in genom kyrkdörren. En och annan frågande blick mötte den välklädda Klara, då hon en-

sam gick åt motsatt håll, men det fäste hon sig icke det ringaste vid.

När hon nådde båten, satt Gusta redan där med ett långt hvitt pakett i handen. Hon tog helt nyfiken plats midt emot honom och sade:

— Se så, nu är jag här, hvad behagas?

— Om jungfru Klara icke tycker illa vara, skulle jag vilja lämna det här såsom en liten minnesgåfva.

Han satte hastigt paketten i hennes famn; flickan slet i ett nu af pappret och slog upp ett blårutigt, halfsidenparasoll.

— Nej, så rysligt vackert, och *det* skall jag få. Tack, tack, kära Gusta. Du är *bra* snäll mot mig.

— Om jungfru Klara — — —

— Du får inte säga: jungfru Klara. Det låter så otäkt och främmande, utbrast hon.

Han såg gladt öfverraskad ut, men tillika smått generad och fortsatte dröjande på orden:

— Kanske Klara är god och inte berättar åt de andra, att *jag* gett det, för se det brukas just icke här att andra än fästefolk ge hvarandra skänker.

— Jag förstår mig utmärkt bra på sådana kinkiga saker; jag skall tiga som muren. Om någon frågar — och det gör åtminstone den språkiga Hannes — huru jag fått parasollen, svarar jag, att jag glömt den i staden och att

Blombärg — inte Gusta — som varit inrest, hämtat den ut. Är det icke bra så? Men nu måste vi skynda oss upp till kyrkan, annars hinner ingen få se mitt vackra parasoll.

Hon reste sig, men för att komma ur båten, stödde hon sig på Gustas axel och klef ovigt ut. Så tog hon honom i handen, såg honom rätt i ögat och tackade honom ännu en gång. Sen skyndade hon hastigt uppför tåget, och Gusta såg henne kort därpå med uppspändt parasoll stiga fram till kyrktrappan.

Han gjorde sig ingen brådska, ty åter hade han så mycket att fundera på, och sinnet var så gladt. Då han efter en kvart timme steg in i kyrkan och stannade vid första lediga bänkplats, läste pastorn episteln på sjätte söndagen efter påsk. Men hvarken denna eller utläggningen af evangeliet från predikstolen fäste sig i hans minne.

Erik Rönn som jämte flere af begrafningsföljet satt nära koret, lyssnade noga på, och detsamma gjorde på kvinnosidan äfven Blombärgs mor. Det var blott några sekunder hon kom att fästa blicken på Klara, som tagit plats närmast gången och oroligt svängde sig från och till. I förargelsen häröfver hade gumman satt handen för högra ögat, men lät det vänstra desto uppmärksammare hvila på predikanten.

Klara som tykte, att denne hvarken var att ses eller höra på, lät sina blickar ila längs

det gråhvita, låga brädtaket mot altaret, ofvanför hvilket hängde 16, af dam illa medfarna gamla träsnitt. Hvad de framstälde kunde man ej på afstånd urskilja. Tydligare framstodo på predikstolens yttre sida de brokigt målade bilderna af Frälsaren samt af Markus, Lukas och Johannes. Matheus hade fått sin plats innerst i knuten mot väggen; honom kunde Klara ej se, huru hon än sträkte på halsen.

När prästen sagt amen och lutat ned hufvudet bakom det fyrdubbla timglaset, föll klokkaren åter in. Men endast tre toner höll han ut, förrän han tvärt stannade, skakade på hufvudet och hostade smått. Sen fortsatte han melodin med några toners lägre ansats. Efter en stund hade församlingen och han kommit skäligen väl i farten; han lämnade då sin lilla bänk innanför altaret och vandrade sjungande till taflorna med psalmsiffrorna, dithängde nya och glömde ej ett ögonblick att sköta sin tjänst såsom klockare, likaså litet som han under vandringen med håfven före predikan försummat det.

Gudstjänsten afslöts inom $1^1/_2$ timme, emedan det denna söndag ej hölls nattvardsgång. Efter dess slut sammanträffade vänner och bekanta som hastigast på kyrkbacken och växlade handslag och ord. Fastlandsfolket steg upp i sina kärror eller vandrade till fots längs landsvägen, och holmboarna skyndade ned till sina båtar. Inom en kvart timme voro alla ut

på sjön, och för fulla segel styrde den lilla flottan om ungefär 35 båtar ut genom sunden på ömse sidor om Björnö.

Blombärgs båt, i hvilken han själf satt vid styret och modren nedhukad i midten, sköt med sina nya segel god fart och gick om flere andra. Norr om Mågsholmen passerade den tätt förbi Viklunds fullbesatta båt, men Gusta ångrade sig i detsamma, att han hunnit upp dem, ty på förtoften sutto Klara och Viklunds kusins son Hannes förtroligt samspråkande. Flickan observerade honom, först då Hannes helt tvärt frågade, om Blombärg på kvällen skulle komma till gungan.

Hon hörde ej hans svar, men ropade några berömmande ord om hans snabba båt och svängde parasollen af och an.

— Nej, se på det stycket, så det åbäkar sig, mumlade Ryssholms mor och knep fast bägge ögonen; hon har hvarken i eller utom Guds hus det ringaste folkvett. Se icke på henne, Gusta, se icke, kanske hon ännu ämnar förtrolla min gosse. Tvi!

Gumman spottade obemärkt under vänstra armen.

Sonen yttrade ingenting, och under tystnad fortsatte de hemfärden. För intet i världen hade han velat och vågat yppa för modern, att han samtalat med Klara och gifvit henne en gåfva samt ännu därtill öfverenskommit om ett möte.

Kanske det vore bäst att glömma bort altsamman. Likaså gärna som att köpa den dyra parasollen hade han kunnat lägga slantarna in på sparbanksboken. Men gjordt som gjordt, tänkte han och skotade in seglen, för att båten skulle gå bättre upp i vinden. —

Några minuter förrän Blombärg nådde Ryssholmen, hade Erik Rönn med sin båt kommit in i sundet, på hvars norra, björkbeväxta strand han ägde sitt hem.

— Far, utbrast i detsamma älsta sonen, den 15-årige Alexander, vi ha främmande, där ligger en grå slup i viken.

— Hvem i all världen kan det vara, som kommer på själfva begrafningsdagen?

— I slupen finnes ingen, men i skuggan vid albuskarna sitter en herre med hvit mössa på hufvudet, genmälte gossen och reste sig.

— Sitt stilla i båten och ge er till tåls; vi få väl tids nog veta den främmandes ärende, manade Erik, och hans husfolk lydde, ty därvid voro de vana. Barnen hade stor respekt för sin bestämda far, ty det kändes icke godt, om han såg Alexander skarpt i ögat eller grep Josefina Blondina i armen. Deras kunskap berodde i detta fall på erfarenhet och var således fullt pålitlig.

När båten landade och familjen med de fyra roddarena klef i land, stod främlingen upp, men dröjde dock att stiga fram. Han ville vänta

att gruppen litet skulle skingra sig; sedan gick han rakt på husbonden och hälsade:

— Det är väl husbonden på stället, förmodar jag?

— Ja, hvarmed kan jag stå till tjänst?

— Jag är student och ville för två månader hyra mig in någonstädes i skären. Kan jag få bo hos er?

— Knappast låter det sig göra. Vi ha ingen plats för hyresgäster i vår lilla stuga.

— Bor någon i kammaren däruppe?

— Nej, nu sedan mor är död — — —

— Förlåt; jag tänkte först på mig själf. Ni har sorg i huset, jag beklagar det hjärtligt; en mor är för mer än den bästa vän i världen.

De växlade ett handslag, och studenten fortsatte:

— Men nu då mors kammare står tom, kunde jag ju få bo där. Husbond' tvekar; det fins väl ännu en annan mor i huset. Låt oss taga henne till råds.

Och i ett nu hade studenten sprungit upp till byggningen och återvände med Rönns hustru, som syntes helt brydd öfver att indragas i en rådplägning, där dock hennes beslutsamma Erik hade afgörande rösten.

Med ett lätt småleende yttrade denne till sin hustru:

— Hvad menar du? Den här unga magistern vill komma och bo hos oss.

— Säg själf, hvad Ni menar.

— Jag skulle ej göra er stort besvär och är nöjd med hvad huset förmår; fisk, potäter, mjölk, smör och bröd kan väl nog fås, inföll hurtigt den s. k. magistern. Och blir ni inte nöjd med hyresgästen, så säg upp honom; han skall nog flytta, utan att länsman och brofogden behöfva besvära sig hit ned.

— Det vill jag *nog tro, men* — — —

— Se så, husbonde, inga vidare men; nog skulle jag kunna få rum på ett ställe därborta, men jag ville hälst bo här, emedan man sagt, att Ni vore den duktigaste fiskaren, och mor håller den bästa ordning i huset.

— Nå, kanske vi kunde taga magistern för en tid, inföll Fredrika medlande.

Emedan Erik dock icke än gaf med sig, ehuru han synbart tvekade, tillade studenten, i det han slog honom på armen.

— Om Ni det vill, skall jag utan betalning läsa ett par timmar om dagen med de äldre af barnen; kanske de icke besökt folkskolan.

— Nej, det ha de icke, och godt vore för visso, om de finge litet bokvett i skallen. Nå så flytta då i Guds namn upp i kammaren, herr magister.

— Tack för löftet, husbonde! Och jag tror att det blir bäst, att vi ej genast öfverenskomma om betalningen, utan låta anstå därmed, eftersom Ni ej förut haft inackorderin-

gar. Nu kommer jag ej genast in, emedan jag ser, att begrafningsföljet samlas, utan seglar ut på tre, fyra timmar.

— Vill icke magistern stiga in och dricka en kopp kaffe och ett glas hallonpunsch, förrän Ni far?

— Nej tack, i mina grå kläder vill jag ej komma upp ibland de sorgklädda. Farväl så länge!

Studenten gick, och de båda makarna utbytte en lång blick; de voro hvardera nyfikna att få reda på, hvad den andra rätt menade om den där magistern, som samma dag de burit „famo“ ur huset skulle bära in sina saker och upptaga hennes plats.

— *En* ifrån och *en* till, det gör jämnt det, sade Fredrika sakta och skyndade upp.

De orden behagade icke riktigt Erik. Han gjorde emellertid fast båtens fånglina och sällade sig till begrafningsföljet, som redan var fulltaligt samladt. Alt det lilla han fått veta om sin nya hyresgäst nödgades han nu flere gånger berätta, och man undrade både hit och dit, hvad magistern rätt var för en karl; ingen hade sett honom förr eller visste ens hans namn. Det hade han i hastigheten glömt att uppge.

För sin nyfikenhet glömde värdsfolket dock ej att undfägna sina gäster med kaffe, punsch, papyrosser och den gamla goda piptobaken „Åbo proberaren“.

V.

å kvällen, efter det begrafningsgästerna rest från Ängsholmen, tog magistern sin bostad i besittning. Rummet var litet, ägde ett fönster mot väster och en manshög kakelugn, d. v. s. af kakel var ugnen egentligen icke uppförd, utan af tegelstenar, bestrukna med en blandning af krita och limvatten. Taket var måladt i grå oljefärg och såg således betydligt finare ut än stugans sparrar och takbräder, hvilka voro strukna med ler.

Väggarna voro beklädda med rödbruna, blommiga tapeter, och på ömse sidor om fönstret hängde brokiga bilder af hertigen af Edinburgh och hans gemål samt en afisch med träsnitt af jätteoxen Karlo och dvärgoxen Molly. Möblerna, som utgjordes af säng, byrå, bord och 3 stolar voro hemgjorda och rödfärgade. Om vi sedan tillägga, att det fans en spegel i oktavformat, lås i dörren och en blommande geranium på fönsterbrädet, hafva vi karaktäriserat magisterns nya bostad. Han kände sig fullt belåten därmed, ty rummet var så långt blicken nådde snygt, och en noggrann undersökning af

sängen hade gifvit som resultat, att objuden inkvartering ej förekom.

Efter kvällsvarden, den magistern ätit ensam inne på sitt rum, gick han ut och slog sig ned vid sidan af husbonden, som med allvarlig uppsyn rökte sin pipa på gungplankan under björkarna.

— Låt oss nu språka litet, så att vi blifva bekanta med hvarandra, och det böra vi ju blifva, eftersom jag nu bor i er stuga. — Jag är — yttrade han utan all anspråksfullhet — student, som Rönn vet, men det vill icke säga mycket, ty det finnes 1500 andra lika goda, och alla sträfva vi, några på en väg, andra på en annan att komma åt en bit af statens stora brödkaka. Jag ämnar läsa mig till jurist.

— Länsman då?

— Nej, ja d. v. s. om jag icke kan få någon annan bättre plats, så får jag väl hålla till godo med ett länsmansdistrikt; länsmannen är för öfrigt ej en jurist såsom domaren-häradshöfdingen är det. Efter 2 år hoppas jag kunna taga min examen, och sedan går jag in vid hofrätten.

— Det blir ju för en så ung människa som magistern är en hög plats, tror jag.

— Tjänsten ger ingen lön, så att på den höga platsen blir man ej fet. Det gäller att ännu flere år draga till svältremmen och tåligt vänta på en ordinarie befattning.

— Magistern har väl icke sina föräldrar i lifvet, eftersom Ni kommit ensam ut på landet?

— De lefva nog, men vistas denna sommar med min syster vid en badort i utlandet. Jag ville emellertid ej stanna i det toma stadskvartet, utan föredrog att resa ut till skären, där jag förut bott flere år.

— Jag såg nog på tagen, huru magistern kryssade med sin slup i sundet, att det ej var första gången styrmannen satt till rors.

— Nej, så alldeles okunnig är jag ej i att segla. Med denna båt — den är 16 fot lång öfver stäfven — har jag varit rest både till Fredrikshamn och Åbo.

— Det var duktigt. Kanske vi än i sommar få pröfva på en och annan seglats, om magistern ger sig tid och har lust att följa med, då jag far ut till klipporna med mina skötor.

— Jaså husbonden fiskar med skötor och ej med not.

— Det lönar sig lika bra och är ej fullt så tungt. Svåger min och jag hafva nu 6 år å rad lagt våra 18 skötor — — —

— Hvarför just 18?

— Med flera hinna ej två personer arbeta. Det går vanligen till middagstiden på dagen, innan man hinner bärga fångsten och få 18 skötor upphängda; dessutom försummas mycken tid med färderna till och från klipporna. Här inomskärs fångas strömmingen blott med

not; en sådan har jag förstås nog flere gånger ägt. Af den sista sålde jag ena hälften åt Blombärg och den andra åt min bror. Ja, en fattig måste försöka att „på många mod“ dra sig fram.

— Jag tänkte, att skärgårdsboarna här skulle vara ganska förmögna eller åtminstone stå sig väl, sade magistern och bjöd en papyross.

— Tackar som bjuder. — Nog är det knapt om rikedomarna här, men — nog har jag ändå en bundt papyrosser i bordslådan. (Han småskrattade.) Sjön är ingen sparbössa, hvarifrån pengar när som hälst kunna skakas fram.

— Men jordbruket?

— Det är rakt ingenting att tala om. Hushållen här på trakten äga blott små jordlappar, där potäter sättas och upptagas den ena mansåldern efter den andra, och så blir det dock ett slags växelbruk. Men icke ens hvar tionde familj har en liten hafre- eller rågteg. Brödfödan den måste vi köpa, och den blir dyr.

— Huru är det då med ladugården?

— Klent. Själf håller jag 2 kor, men det är nog svårt att få tillräklig vinterföda åt dem. Man får skrapa ihop hötapparna mellan stenarna och mata kräken med halm och vass, då annat ej kan bestås. Det är endast på Söderkulla-landet, som det finnes några ängar.

— Hvarför kallas holmen så? Söderkulla är ju en jordbruksskola.

— Den hör till Söderkulla egendom, och på samma sätt förhåller det sig med alla de andra boarenas lotter; de ägas af rusthållen uppe i socken. Nästan alla holmboar äro torpare; blott på Fagerö och Simsalö finnas ett par ställen, som innehafvarena själfva äga.

— Nästan alla hushåll lefva således här under likadana förhållanden, d. v. s. jag menar, att de flesta hafva det ungefär lika skralt.

— Ja, men icke har man ju någonting att klaga öfver, så länge man får vara frisk.

— Det är rätt tänkt och bra sagdt! — Men hör nu husbonde, efter som den ekonomiska ställningen på orten icke är så alldeles god, så är väl icke folkupplysningen mycket utvecklad. Månne det skulle löna sig att här hålla ett folkeligt föredrag?

— Försöka duger, om magistern vill, blef det korta svaret. Men nu tror jag det kan vara på tiden att lägga sig; den här sorgedagen liksom nästan alla under veckan har gått till ända, utan att de vanliga sysslorna blifvit gjorda. Mor dog på tisdagsmorgonen. God natt!

De skildes åt. — — —

Följande morgon befann sig magistern tidigt i rörelse, och då Fredrika trädde ut på trappan med mjölkstäfvan i handen, såg hon, huru han iklädd storstöflor, simpla kläder och en slokig filthatt låg på knä bak fähuset och sökte metmaskar. Alexander var honom där-

vid behjälplig. Gossen visade sig mycket ifrig och var helt glad öfver att oförmodadt hafva funnit en kamrat; ingen annan än han hade hittills besvärat sig att leta metmask.

Inom en kort stund stod en gammal anjovisburk med utbändt lock till hälften fyld med maskar, hvilka voro, om icke skinn- så åtminstone benfria, ty Alexander hade all möda att hindra dem från att „kräka“ ut. En näfve mull stillade dock hastigt oron i burken.

Sen framtog magistern sina metspön och refvar. En tom fiskkorg lånades, och därefter begåfvo sig de båda metarena ned till ekstokken och reste af. Alexanders far hade rådt dem att försöka fiska invid aborrgrundet sydväst om Takvedaholmen. Om aborrarna voro vid godt humör, och det borde de vara då sydlig vind blåste, „kaverade“ han, att på det stället skulle de kunna draga upp rätt många.

Gossen, som väl kände till stället, rodde och magistern styrde efter hans anvisning. Just då de nådde stället och skulle sänka ned sitt stenankare, kom magistern att öppna asken med krokarna och till sin förtret märkte han då, att han tagit långrefskrokarna i stället för dem med guttafsar.

Det återstod således intet annat än att fara efter asken, som han lämnat på sitt bord. Gossen fick uppdraget, och själf klef han i land för att under tiden se sig kring på holmen.

På strandsluttningen fans ingen „boare“, och en sankig däld skilde denna del af ön från hufvuddelen. Emedan en promenad således ej erbjöd någon trefnad, slog han sig ned i skuggan af några täta enbuskar. Solen sken redan varm, ehuru klockan visade blott 5 minuter före 6.

I detsamma närmade sig en ekstock, rodd med kraftiga tag af en ensam man, som oroligt blickade än utåt sjön än in mot stranden. Magistern ämnade just ropa an honom och hälsa, då hans blick föll på en brokig bomullskjol, som skymtade fram mellan träden uppe på backen.

Ett möte således, tänkte han och kröp bak buskaget, där det var omöjligt för den ankommande att se honom. Ogrannlagenheten att lyssna syntes honom ej så stor, då det unga paret så här alldeles godvilligt ställde sig i hans väg; de gingo nämligen upp på andra sidan enbuskarna och hälsade förtroligt på hvarandra.

— Det var roligt, att jag fick träffa dig, Klara, yttrade Blombärg och satte sig på en sten.

— Hvarför stannade du ej längre vid gungan i natt?

— Jag trifdes icke där, och icke saknade Klara mig. Där fans både Hannes och andra gossar till sällskap. Nog — -- —

— Det där kallar man svartsjuka, sade Klara och kastade en torr tallkott mot sin missmodige beundrares bröst.

— Kalla det hvad som hälst! —

Tystnad.

— Hvarför skulle du be mig hit, om du ej hade annat att säga; jag är ännu helt sömnig. — Hon gäspade.

— Jag tänkte bara säga farväl åt Klara; det bär ju af i morgon till staden, hörde jag Viklund säga.

— Ja, min frivecka tar nu slut, och i öfvermorgon börjar jag min nya tjänst hos öfversten. Usch, att igen blifva köksa, men — de betala bra förstås: 18 mark i månaden. Sämre kunde man ha, eller hva?

— Blir det alls ledsamt att lämna landet?

— Kanske litet; jag har nog haft goda dagar här ute. Här finnes ingen husmor, som gnäller och skäller och har en att löpa dagen lång, utan man får lefva i fred och göra hvad man vill. Och sen så ha ju nog människorna här på sitt sätt varit snälla; ja, det var sant, och af Blombärg fick jag ju parasollen.

— Tala icke nu om den affären, inföll Gusta otålig.

— Hvarför icke, ångrar du att du gaf den?

— Klara skall icke vara stygg just nu, när vi ska skiljas. —

Magistern i buskarna spetsade öronen och drog fram ur sin rockficka en liten revolver; ett skrämskott skulle kanske göra god värkan. Flickan såg så le ut, och han tykte, att det var

synd, om den hyggliga, unga fiskaren komme att stanna i hennes garn. Ett frieri skulle åtminstone ej *denna gång* blifva framfördt; det lofvade han sig och lyssnade fortfarande uppmärksamt.

— När kommer Klara igen till landet, frågade Gusta i ord och med en skygg blick.

— Kanske i jul, kanske i sommar eller — kanske aldrig! Hvad har jag här att göra? Ingenting. Farbror ser hjärtans gärna att jag, stackars odåga, far mina färde, det har jag nog snusat mig till, och — — —

— Men *jag* tycker att det vore mycket trefligt att få se Klara igen. Och sen så har jag en egen stuga (han blickade styft i marken) och litet pengar på sparbanken, fortsatte han hastigt.

— Huru mycket då?

— Sexhundra fyratio mark och sjuttio penni.

— Hjärtandes, så mycket pengar, utbrast flickan och satte sin hand på Gustas knä. Du är ju *riktigt rik!*

— Nå, icke just det, men om Klara skulle vilja del — — — — —

Pang! Pang! Pang! smälde tre skarpa skott under enbuskarna, och kulorna slogo ned i vattenbrynet.

— Jessus hjälp! hva' ä' det, man skjuter, man mördar mig, hjälp, skrek Klara utom sig

och störtade bort i flygande fläng samma väg hon nyss kommit.

Hennes sidokamrat åter hade så hastigt vändt sig om, att han därvid slintade från stenen, och då han skamflat kröp upp, hörde han Alexander, som rodde fram om udden, ropa:

— Magistern, hvar ä' Ni, skjut int' mer; jag ä' här nära.

Detta utrop var förklaring nog för Blombärg, han sprang nedhukad förbi magistern, som stigit upp, sköt ut sin båt med väldig kraft och vände harmsen ryggen åt hela stridsplatsen.

En viftning med näsduken, som utgjorde Klaras sista hälsning från andra sidan holmen, observerade han ej, utan for raka vägen hem. Hans omdöme om den fatala händelsen sammanfattade sig i följande dubbeltanke: den där magistern skall nog få sig, fast, fan vet, kanske jag borde vara tacksam för att varningsskotten smälde, förrän jag hann fjäska i väg med friandet. Och detta gaf honom nog att fundera på både denna och många följande dagar, så att Klara fick afresa utan att vidare få se sin tillbedjare. Denne tålte fortsättningsvis icke att gumman, hans mor, frågade om *henne*, utan blef helt ond, då hon en gång sporde, om han träffat „kvinnfolket".

Gumman blef skrämd, men tänkte, värre skulle det hafva kunnat vara, om „hon" blifvit

värdinna i huset. Samma dag vräkte Gusta bort den halft förvissnade kejsarkronan ur tunnan.

Vi lämna emellertid den lilla familjen på Ryssholmen och återvända till våra metare.

Magistern — helt belåten med att ett ögonblick hafva „hållit ödets roder i sin hand“ — klef i ekstocken och förklarade i korthet revolverns mekanism för Alexander. Därigenom afleddes gossens uppmärksamhet från det som passerat; han tyktes ej heller hafva hunnit göra sig en redig föreställning därom.

Abborrarna upptogo snart nog de båda unga fiskarenas odelade uppmärksamhet. Så snart en ref kastades ut, drogs flötet under vattenytan, och ett ögonblick därpå låg åter en sprattlande fisk i båten. Magistern kallade alla fiskar till „abraxar“, men Alexander benämde såsom Lindstedt lärt honom de små „snipare“ och de större „nordkapare“.

Det var för resten icke tid till prat. Ja, under första timmen gaf sig magistern ej ro att tända en papyross, och det ville ej säga så litet, ty han var, såsom husbonden redan hunnit observera, en „dugli rökankar“. Men när klockan led mot 8, blef det tid att röka, ty fiskarna förlorade aptiten. Alexander tyktes emellertid hafva öfvertagit den, ty med lifsgiltig min anmärkte han, att mor vid det här laget brukade sätta potäterna i grytan.

Magistern godkände det ej uttalade förslaget om hemfärd. Vinden hade dessutom friskat i rätt betydligt, hvarför det var svårt att i vågsvallet observera de numera sällsporda nappen på flötena.

Värdinnan emottog med lifliga tacksägelser fångsten, som utgjordes af 8 skålpund fisk, och „det var väl vägit“ försäkrade hon.

Hon hade just kommit från sitt arbete, och efter frukosten fortsattes det. Mannen och hon ärjade in potatesplantorna, hvarvid i tur än han än hon gick för årdern och den andra styrde. Detta sätt att gå till väga, att plöja utan häst, hade den fördelen, att icke många plantor blefvo nedtrampade. Att hyra en häst hade blifvit altför besvärligt och kostbart; det skedde blott höst och vår, då jorden plöjdes upp och harfvades.

Femtiden på eftermiddagen hade de slutat sitt arbete och kunde skölja bort mullen, som segt häftade vid händer och skodon. Då husbonden därpå ej tog ihop med något nytt arbete, utan satte sig afsides, gick Fredrika efter en timme in till magistern och sade:

— Kanske magistern nu skulle ha lust att fara ut med slupen på en stund och taga gubben med. Han sitter nu igen därborta och sörjer, och det gör mig så ondt om honom.

— Sin mor förstås?

— Ja. Men „hva' tempor“ kunde vi hitta

upp mot sjukdomen, då det engång var bestämdt, att den skulle blifva till döden!

— Jag skall efter en stund gå ut och förströ gubben. — Tycker värdinnan mycket om sin man, frågade han skälmskt.

— Kors, bevara mig väl, så den magistern frågar ogudaktigt! Huru skulle *jag* icke tycka om *honom*, då han är *min egen man*. Och för resten kan jag säga — hon satte handen vid sidan — att *en* sådan gubbe till som min Erik fins det inte i denna världen!

Hon gick, och om hon äfven smålog, vittnade blicken, att orden gingo ur hjärtat.

Efter en stund slutade magistern läsningen af sin bok och uppsökte Rönn. Denne visade till en början ej stor lust att ge sig af ut på sjön, men några vänliga, skämtsamma uppmaningar af hans unge hyresgäst kommo honom att ändra tankar.

Slupen riggades upp i hast, och de reste af. Husbonden styrde och skötte skoten, den andra halflåg mot lofvartsidan och betraktade omgifningarna. Han frågade noga efter sundens och holmarnas namn och huru många boare där funnos.

— Hvart ska vi resa? sporde Rönn.

— Så långt vägen och lusten räcka, svarade magistern, men kanske vädret blir fult.

— Åh nej, vinden har gått medsols i dag, då håller det sig stadigt vackert, sade Rönn

och strök sin slätrakade, kraftiga haka. Kanske styra vi ut på Kalkbruksfjärden.

— Kör för det! Finnes det ett kalkbruk i närheten?

— Ja, men det har ej på långa tider varit i gång. I fars tid tog man upp kalksten på Takvedaholmen här vid udden, men långt förut hade man upphört att spränga kalksten där borta på Nevas-stranden. Det var under den gamla svenska tiden, då Sveaborg bygdes, som kalken hämtades från Sibbo.

— Det skulle vara trefligt, att få se stället.

— Vi kunna gå i land på en stund; med den här farten äro vi framme inom 20 minuter.

— Tänd en papyross, husbonde, bjöd magistern.

— Tackar!

— Tycker Ni om att röka den här tobaken?

— Går an, men de friskaste rökarna ger ändå Åbo-proberaren, blandad med bladtobak.

— Usch, så starkt!

— Det beror af gamla vanan; om vintern, när det är kallt, behöfves det än starkare vara; då smaka rena bladen bäst.

— Om smaken kan man inte disputera.

Och sen blef det ej vidare tal om den saken.

Då slupen landat vid den öppna Kalkbruksstranden, skyndade magistern uppför sluttningen. Med första ögonkast iakttog han, att platsen var utmärkt vacker.

De breda buskkantade grafvarna i kalkbärget stodo till mer än famns djup fylda med mörkt vatten, hvars lugna spegel höjde sig flere fot öfver fjärdens vågkrusiga yta. Till höger begränsades denna af Norrkullaholmen med Finnörn och till vänster af det furuklädda Löparö; längre bort mellan Skyttenskären syntes öppna Finska viken, hvars yta för det stora afståndets skull tyktes ligga helt lugn.

Vid vattenbrynet på stranden lågo massor af hvita kalkstenar, hvilkas kantigheter vågsvallet afslipat. En hatt full af sådana stenar samlade magistern och kastade i slupen för att medtagas som minnen från färden. Sen sprang han upp genom potatislandet till närmaste stuga för att låna ett metspö.

Rönns uppgift, att i kalkgrafvarna funnos rudor, hade i ett nu förvandlat naturbeundraren och geologen till fiskare.

Från närmaste teg gräfde denne upp några metmaskar, och därpå kastades refven försiktigt ut. De skygga rudorna läto dock en stund vänta på sig, men så nappade det kraftigt som rudan plär hugga, och den första svart-silfverglänsande lilla, men breda, fisken drogs spratlande upp. Inom en timme hade ett dussin andra nödtvungna följt efter och fördes i triumf till slupen. De voro ej stora dessa fiskar, men fylde dock med sina sex tum fullt måttet för metarens pretensioner.

Under hemvägen passerade de båda lustfararena Ryssholmen, på hvars strand Blombärg stod och tjärade sin ekstock. Han låtsade ej se dem, men tvangs dock att hälsa, då Rönn tillropade honom sitt vänliga „go' kväll, granne!"

Magistern som nog visste, hvarför mannen vid tjärpytsen såg så allvarlig, ja nästan ond ut, småskrattade, men berättade dock ej för Rönn om äfventyret på morgonen. I stället frågade han af husbonden ett och hvarje om Blombärg. Redogörelsen slutade med orden: „ja, nog är han en bra karl, fast litet underlig, men så var far hans också".

Just när slupen gled in i sundet vid Ryssholmen, yttrade Rönn:

— Se dit, magistern, „tiron" sitter på vattnet; nu få vi snart storm.

— För en timme sedan sade Ni, att vädret komme att „vackra".

— Ja, men tiron tyckes mena annat.

Magistern tog upp sin anteckningsbok och Rönn småskrattade, då han såg den andre skrifva.

— Blir det protokoll? frågade han och pekade på pappret.

— Åh nej, jag skrifver blott upp, hvad Ni sade om fiskmåsen. — Se så, nu äro vi framme, tack för god seglats och lotsning! Nu går jag upp, och blir det storm och ruskigt väder de följande dagarna, skall jag skrifva ett

föredrag, som jag ämnar hålla här någon lämplig söndagseftermiddag.

— Blir det Guds ord? frågade husbonden tveksamt.

— Nej, vanliga människoord.

— Ja så, det var en annan sak.

VI.

Se så, nu ska vi börja skolan, yttrade magistern i kammardörren, då Rönn med sitt husfolk en dag slutat frukosten. Kom hit in, Alexander och Ina. Se så, kom nu bara, „pass int' va' blyga", yttrade han och tog en i hvardera handen. — Nej, låt oss ett par dagar vara utan åhörare, tillade han, då Fredrika gjorde min af att följa med in och höra på.

Barnen satte sig på bänken under fönstret, och magistern tog plats midt emot på andra sidan bordet.

Han började med tydlig och långsam röst:

— Eftersom ni redan kunnen stafvera och läsa innantill, behöfva vi ej mera bråka med det, men nog behöfver ni ändå undervisning i modersmålet. — Vet någon af er, barn, hvad det är, som man kallar modersmål? Sträck upp handen, den som vet.

Ina följde efter en stund tveksamt uppmaningen och svarade:

— Det är det, då modern ger mat.

Magistern rodnade, bleknade, skrattade af full hals och hade all möda att bibehålla

koncepterna. Så där noga efter ordalydelsen hade han aldrig tagit modersmålet. Och sanningen att säga, han kände sig med hela sin universitetslärdom generad inför de båda bondbarnen, som så godtroget blickade upp till honom.

— Vi ska först läsa en stund, sade han och slog upp närmaste bok.

Det gick skäligen bra, och han förklarade noga innehållet af det lästa för de små. Sedan tog han en half timme hufvudräkning. På sin första fråga af Alexander, „om du har 2 äpplen och får 2 till, hvad gör det?“ fick han svaret: „ingenting, när jag inte stulit dem“. Men äfven i räknemetoden kom han snart in, då han ställde sina frågor så, att barnen fullt förstodo dem.

När timmen var slut, och han gifvit sina elever en lexa ur blibliska historien, kände han sig helt varm. Han hade aldrig föreställt sig, att det vore någon särskild konst eller det ringaste mödosamt att lära. Belåten var han dock med sin erfarenhet och fortsatte under de följande veckorna träget med undervisandet. Åt barnen gaf han då och då karameller såsom „tuppvärp“ och det togs gärna emot, oaktadt Inas första protest mot „att det var tuppen som värpte“; på Ängsholmen åtminstone var det hönorna. —

Under veckans sista dagar lät magistern

budkaflen gå, att ett folkeligt föredrag nästa söndag kl. 5 e. m. skulle hållas af honom på Ängsholmen.

Med nöje emottog Alexander uppdraget att resa med båt från holme till holme och lämna detta bud. Han fick därefter springa mellan stugorna på fastlandsstranden, ty Josefina Blondina, som nog hade varit tillräckligt stor att utföra det, kunde ej förmås att lämna modern. Trognare än en hund följde hon denna i fjäten och när Fredrika någon gång skulle lämna holmen, tjöt flickungen till dess att hon fick lof att följa med. Det hjälpte ej annat, fastän mor och far voro förtretade och grälade på henne. Den lillas vilja gick framom de båda storas, och sådant kan hända äfven annanstädes i världen.

Söndagen kom.

Magistern vandrade med långa, oroliga steg af och an i sitt rum. Han läste ifrigt sitt manuskript och rökte som om det gält att utföra ett beting. Oron steg i samma mån som båtarnas antal vid stranden blef större.

Slutligen voro så många åhörare samlade, att icke flere kunde finna plats i stugan, hvarför han och husbonden beslöto, att föredraget skulle hållas i det fria. Det var fasligt kvalmigt i luften, tykte magistern, då han trädde ut och hälsade på den allvarliga menigheten, som samlats för att lyssna till hans ord.

Med frimodig röst började han förklara vetandets betydelse och nyttan af att inhämta ökade kunskaper. Läslusten vore icke stor på orten, och till sin förundran hade han funnit, att tidningar ej alls voro spridda bland holmboarna. De fasta folkskolorna hade icke fått emottaga elever från skären, och barn fans det stugorna fulla. Hans fråga, hvarför skolorna ej besöktes, besvarades ej, och med likgiltig min tykte han, att åhörarena lyssnade till hans varma tal om folkhögskolornas gagn för det uppväxande släktet af medborgare.

Då han slutade med uppmaningen, att de närvarande skulle uttala sina åsikter om det han yttrat, fick han länge vänta på ett genmäle. Slutligen yttrade gubben Viklund, som satt bland de främsta:

— Ja, vet magistern, nog kan det där vara bra för somliga, men fattigt folk har icke råd att „skola“ sina barn och hålla dyra tidningar.

— För att vinna kunskaper, måste man vara beredd att göra uppoffringar, invände föredragaren bestämdt.

— Det låter just som om det vore vackert och sant, men blir svårt att föra ut. Ja — om jag får säga rent ut min mening — så tycker jag, att magistern gör sig onödigt besvär med att göra oss till lärdomsfolk; vi som hela lifvet slåss med fattigdomen, vi passa icke för sådana saker. Och för resten ha vi nog lärda

karlar äfven här. Talaren vände leende på hufvudet och utropade: Stig fram, Lindstedt, och språka latin med magistern!

Den tilltalade, som med stor möda låtit locka sig till föredraget, blef så häpen öfver att hafva blifvit utpekad som lärdomens representant, att han tvärt förnekade sin kompetens med orden:

— Inte kan jag mera latin, och det jag förr kunde var af den *gamla* sorten, det *nymodiga* känner jag ej till. Tu fri för mig!

— Pass inte va' blyg, menade Viklund och skrattade högt.

— Nog finnes här en och annan, yttrade Blombärg med allvarlig min, som kanske skulle ha lust att lära sig något nytt.

Hannes knykte Ida Sofia i kjolen och såg hånfullt på den siste talaren.

— För den som har riktigt lust gifves det nog utvägar, svarade magistern.

— Men i vår socken finnes det många, som grina åt den, som vill röra sig ur fläcken, eller träcken må jag säga. De tycka, att den som är slagen till slant bör blifva slant, tillade Blombärg med en mörk blick på Hannes.

— Om grannarna tänka så inskränkt, så flytta bort, utbrast magistern lifligt; nog finnes det andra ställen i vårt land, där man får lefva i fred, och står hågen ut till stora världen, så far till Amerika! Det är frihetens hemland.

Där finnas inga höga herrar och adelsmän, och där kan den, som vill sträfva framåt, alltid bryta sig väg. Endast den duglige, kunskapsrike arbetaren har där anseende.

Samtalet fortsattes ännu länge och slutade med att Rönn, Blombärg och ett par andra husbönder på magisterns förslag beslöto att bilda en läseförening och gemensamt prenumerera på ett par tidningar. Annat resultat vanns ej denna gång.

Efter kl. 6 bröto åhörarena upp. En del begåfvo sig direkte hem, men de flesta unga och några äldre karlar reste öfver sundet till Gumbostrand, där traktens enda gunga stod. Rönn och magistern stannade hemma.

Vädret var soligt och lugnt och lockade till fortsatt samvaro.

Ett lifligt samtal kom snart i gång mellan de äldre, hvilka lågo på gräsmattan och rökte, men deras ord öfverröstades af sången från gungan. Ida Sofia från Söderkullalandet och Benttu från Röjsö höllo tonen och turade i att taga upp visor. Först stämde de upp de nyare såsom: „Jag sitter källa vid din rand“, „Djupt i hafvet“ m. fl., men sedan gick turen öfver till de gamla „Ett skepp gick ut från Gibraltar stad“, „Jungfrunen och ungersven de träffades på bron“, „Amanda gångar sig ned till stranden“ och många, många andra.

Hannes, som stod upprätt, hade skral röst,

men han var dess ifrigare i att kasta gungan. Flickorna märkte nog, att han någonstädes ifrån lyckats få sig ett glas starkt till bästa, ty då han stundom satte sig ned, pratade han dumheter och lät dem ej vara i fred.

— Ska' inte Blombärgs Gusta komma och gunga, ropade Ida Sofia; här finnes nog plats.

— Hva' sku han tordas, skrek Hannes hånande, han är ju altför gammal, och dessutom sitter han och sörjer sin kärasta.

Flickorna häpnade, men icke dess mindre hördes flere röster fråga:

— Hvem är hon?

— Det får man väl icke tala om, men nog kan jag ändå säga, att det är Klara, hon som nyss var här ute.

— Pass int' språka skräp, utbrast Gusta vresigt och steg fram till gungan.

— Skräp, hvasa? gaf du kanske icke åt henne det blåa parasollet? Ser ni, hur han blir röd!

— Åh tig du Hannes! Förrän du gick i byxor, kunde jag kasta en gunga.

— Kasta i kapp med pojken, så få vi se, hvem som är styfvare, inföll Lindstedt, hvilken ej betviflade sin väns öfverlägsenhet.

— Jag är kanske redan så gammal, att det icke lönar mödan för Hannes att besvära sig med mig, sade Gusta och grep i ett af brädena, så att gungan med en häftig skakning stannade.

Uppmuntrande rop hördes emellertid från flere håll; alla voro nyfikna att se, huru leken skulle sluta, ty de visste, att rivalerna voro styfva karlar båda två.

— Fresta nu på, sade Gusta, som stält sig midt emot Hannes, du såsom ung har väl bättre krafter än jag, gamle.

Den tilltalade var ej sen att börja. För hvarje svängning steg gungan alt högre, men öfver slog den dock ej, emedan Gusta, som var den tyngre af de två, balancerade så att farten minskades.

Utan att yttra något började Gusta efter en stund att i sin tur kasta. Han hukade sig häftigt ned, stötte fötterna kraftigt mot brädet och reste sig. Gungan flög upp och föll åter tungt ned. Det var väldiga pendelsvängar. Vid fjärde svängningen kommo gungarena i lodrät ställning med hufvudet nedåt, och med den femte slog gungan rundt. Och detsamma skedde med fart sex gånger å rad. Åskådarena hurrade.

När gungan för sjunde gången något långsammare åter steg, stannade den ett ögonblick i sin upp och nedvända ställning. Hannes förlorade fästet och föll — utan att gifva ett ljud ifrån sig — mot gungans bärbjälke och sedan på marken.

Han tyktes dock ej alls hafva stött sig, ty ett nu reste han sig till hälften.

Ett skri undslapp alla, ty kanten af samma

bräde, på hvilket han nyss stått, sträkte honom i detsamma med blodigt hufvud till marken. Gusta hoppade af, häjdade den ännu häftigt svängande gungan och lyftade upp den blödande ynglingen.

Det blef en stor uppståndelse, innan man fått Hannes nödtorftigt förbunden och nedburen till båten. Han återfick icke medvetandet, utan låg fortfarande sanslös, då Gusta, Lindstedt och hans syster en half timme senare rodde honom till staden.

Det blef en tung färd.

Ingen annan än Gusta själf anklagade denne för olyckan, men det var mer än tillräckligt. Lindstedt försökte förgäfves att skingra molnen öfver hans panna. Gusta sade till sig själf, att han hade bort se, det Hannes varit smått drucken och därför kunnat styra hvarken tungan eller benen.

Roddarena aflämnade den sårade på sjukhuset och reste hem.

Efter två veckor kom det bud, att Hannes dött, och söndagen därefter reddes hans graf på Sundom kyrkogård.

Begrafningsföljet sade sinsemellan: det var bestämdt, att det så skulle gå.

Följande morgon gingo alla till sitt arbete och sitt bröd, och i sommarsolens varma sken förbleknade minnet af den föräldralösa, döda ynglingen.

VII.

Sjön såg grå och otreflig ut, ty det var mulet i skyn.

Vinden dref fram jämna led af rundryggiga vågor, hvilka då och då utplånades, när en vindkåre från motsatt håll kastade öfver dem sin mörka skugga. Den smög sig hastigt öfver vattnet, skimrade längs ytan och försvann lätt som den kommit.

De rotfasta tallarna i backsluttningen läto sig ej bekomma. Endast deras yngsta grenar med sina stora, gröna barrklungor svängde sakta af och an; och när en kraftigare vindpust for fram, vaggade stammarnas öfre gulbruna hälfter, men de gråa rotändarna stodo orörliga. Det kunde häller ingen ana, huru djupt under jordytan de sträkte sina sega rötter.

De täktes af ris och ljung. Bär syntes ej till på holmen, men Alexander hade nog reda på, att blåbären uppe på fastlandet mognat, ty kråkornas blå-strimmiga visitkort på strandstenarna skvallrade därom.

Uppför den våta spången syntes en äldre kvinna komma med långa steg. Nya, väldiga smorläderstöflor skyddade fötterna och gjorde

att vandrerskan ej behöfde väja för sörjan, utan kunde trampa på, hvar det bäst passade sig. Det var Nyströmskan från Opanholmen, som på arla morgonkvisten ärnade sig upp till svåger Rönn på „spånatalkko“. Hennes guddotter Ida Sofia upphann henne vid trappan.

Gumman skrapade fötterna mot granriset, lät sina uppskörtade kjolar falla och snöt sig i van hand. Flickan följde exemplet samt slätade in några hårtestar under bomullsduken. Sen stego de in och välkomnades hjärtligt af Erik Rönn och Fredrika.

Med lugna handslag och orden, „hur står det till“, hälsades de af Sundviks-Anna och gubben Viklund. Den vanliga stelheten i umgänget under de första minuterna efter ankomsten försvann vid detta tillfälle genast, ty då Ida Sofia räkt sin hand till hälsning åt Lindstedt i dörrvrån, hade hon med ett häftigt „usch, hva' den Lindstedt alltid ska spektakla“ dragit sig tillbaka.

— Inte var det någon tobaksbuss, som Ida Sofia kramade, utan en simpel rosenpotät. Jag tänkte: flickan hon hälsar väl så lätt och så nätt, att hon inte alls märker potäten, och så klämmer hon den, så att den strittar sönder i små smulor.

Så groft skulle icke den fina Klara, hon som i förra veckan förlofvade sig med en supig kypare i staden, hafva gjort det.

Emedan Ida Sofia ej vågade inlåta sig i en ordtvist med den alltid slagfärdige fiskaren, drog hon sig under de omgifvandes skratt först till gudmodrens sida på bänken under fönstret och gick sedan in i magisterns kammare för att hälsa på ett par bekanta flickor. De sutto där i god ro, ty hyresgästen befann sig för tillfället i Helsingfors.

Samtalet i stugan kom snart i full gång; dock icke lifligt och bullrande utan lugnt och jämnt. En i sänder talade, och de andra lyssnade. Det blef därför ej något större afbrott i ordskiftet, då den öfverfulla kaffekoppens innehåll hälldes på kaffefatet (såsom téfat nyttjades det aldrig) och detta, hvilande på vänstra handens fem fingrar, försiktigt fördes till munnen. Friska hörntänder afknäpte sockerbiten liksom den hvassaste tång, och smulorna gåfvo tillräcklig sötma åt den svartbruna drycken.

— Nu gäller det att taga ihop med arbetet, sade Nyströmskan och satte spinnrockens hjul i rörelse; klockan är redan 5, och vid sista talkko på Röjsö började vi spinna klockan 3 på morgonen.

Ingen brådska, menade värdinnan, men hämtade dock genast fram en stor korg med blår och fäste en väldig tott vid sin egen spinnrock. De andra kvinnorna följde exemplet. Snabt snurrade hjulen kring, och det hvita lingarnet tvinnade sig i jämna hvarf upp på rullen. Hus-

bonden, Viklund, Mårten och Lindstedt knöto ryssjor. Endast Alexander och Ina smögo sysslolösa af och an mellan de arbetande och betraktade hvad dessa förehade.

— Förtjänsten på fisket — tog Rönn till ordet — har varit klen på eftersommaren; få se, om den, som de här bragderna komma att taga in, blir större.

— Det kan ingen veta, inföll Nyströmskan, men man måste ändå rusta sig; „trägen vinner", heter det ju.

— Rätt sagdt, utbrast Lindstedt och lät knytnålen hvila. Vet ni, godt folk, jag känner en karl här i socken, som är trägen om någon, men ändå förtjänar han på sitt arbete icke så mycket som salt i brödet för en enda dag. I 20 år — ja kanske det är redan 40 — har han hållit på med samma arbete, men ingen nyttighet har det kommit däraf; „minimum est" som den lärde säger.

— Pass int' skoja, Lindstedt, hvem skulle den mannen vara?

— Kors, så han kan prata, inföll en annan tviflare.

— Ni ä' nyfikna utaf bara katten, men jag ska vara så god och stilla er längtan att få veta litet mera i världen. Ser ni, den karlen, som jag talade om, är gamla magistern på Söderkulla.

— Nå, hva' är det för arbete han håller

på med? Aldrig kan väl läsandet, som Lindstedt så beprisar, vara så lönlöst, sporde Rönn.

— Nog är det riktigt armarbete — nej, stopp — det är också med hufvudet, ty därpå bär han sina laster. Ni kommer väl ihog, att på Söderkulla mark gent emot Sibbes borg ligger ett högt bärg, som folket kallar för „Glammas glonten“. Det bärget ska bli jämnt och slätt som ett boneradt salsgolf, det har magistern svurit på. Hvarför det så ska bli det, vet jag icke, men att det så ska bli, det vet jag. Nu ä' bärget „knollrigt och knopprigt“ som ett ärligt bärg ska vara, och som det icke duger att fila af alla kanter och hörn, så ha magistern hittat på ett annat råd. — Nej, se på Ina, du spärrar upp munnen såsom om du skulle ämna sluka en rysslimpa, och det blir „Magnum bonum“ som de nya potäterna heta. — Jo, han fyller groparna med fin sand, och emedan sanden icke växer på bärget, så *bär* han den dit upp.

Ja, ha ni hört på maken? Flere hundra steg nedanför Glonten gräfver han upp sanden, öser den i en pärtkorg, slänger korgen på hufvudet, och sen klifver han så benen bågna uppför bärgsbranten, just som en annan getabock eller stenbock, som den lärde säger.

— Det måtte vara ett tungt arbete!

— Ja visst, men så har också magistern blifvit skallig som en kålrot på sin hufvudknopp.

— Med magistern har det gått, sade Ny-

strömskan betänksamt, såsom Hezekiel säger om konungens folk, som belägrade Tyrus; de pinade sig så med bördors bärande, „att hvart hufvud vardt kalt och hvar axel utsliten".

— Huru mycket sand har han burit upp på bärget?

— Det har magistern nog räkning på, och jag tänker, att det vid det här laget ska vara 3,000 korgar. Det arbetet sku' *jag* icke åtaga mig för betalning än mindre till skänks, nej! Duga inte bärgen som vår Herre har skapat dem med gropar och kanter, utan ska den syndiga människan planera dem, så — — —

— Hör ni, hvad Lindstedt nu blifvit gudfruktig, inföll Ida Sofia, och Viklund tillade:

— Han, som icke sett kyrkdörrarna, sedan han läste sig fram för 20 år sedan! — De andra skrattade godt.

— Ja skratta ni lagom, yttrade Lindstedt godmodigt, jag vet nog, huru jag bör skicka mig. Och är det inte precis synd att ändra naturen, så är det åtminstone hin så bråksamt!

— Magistern, som tar för sig sådant besynnerligt arbete, måste visst vara en gammal ungkarl; de äro ju alltid så underliga af sig.

— Hva' sa' värdinnan, underliga? Ja, det kan den fåvitska tycka, men jag, som pröfvat lifvet och varit tillsammans med både bättre folk och sämre folk, vet att kjolfolket ofta är rätt konstfinurligt att dras med.

Lindstedt drog häftigt till en knut på sitt nät.

— Jag tror Lindstedt drog af tråden.

— Sörj inte, Ida Sofia, och skratta inte häller! Tror du kanske att jag skulle vilja ha dig — om också du är fin och fager under ögonen — till hustru, nej då! I min båt finnes det plats blott för en.

— Lindstedt har ju alltid varit en enstöring, inföll husbonden medlande.

— Ja, en riktig enhörning, som den lärde säger, och därmed menas förstås en, som bor ensam i ett hörn af världen, tillade gubben.

— Men Lindstedt tycker ändå om sällskap; annat var det med Sjöman på Estluotan, sade Sundviks-Anna.

En annan af flickorna tillade:

— Det vore riktigt trefligt att få höra någonting närmare om den besynnerliga gubben.

— Nog kan jag ge besked om ett och annat, sade Nyströmskan och vätte fingerspetsarna, för att tvinnandet af garnet skulle gå vigare. Enbom, som bor när oss på Opanholmen, var ju med Sjöman flere år, och han har berättat, att Sjömans föräldrar i forna tider hade flyttat från Kimito till Estluotan, där han sen blef barnfödd. Syskonen flyttade bort, när de blifvit stora, och han stannade ensam ute på hafsklippan ända till sitt 72 år, då Enbom förde bort honom såsom död. Sjöman var rik

då; han hade mer än 2,000 mark på sparbanken i Helsingfors och dessutom goda hus och starka fiskredskap.

— Huru kunde han göra sig så rik, frågade Mårten betänksamt.

— Folket berättar — och det är för resten alldeles sant — att rikedomen flöt i land på Estluotan. Ser du, Mårten, förr i tiden, när det ej fans så många lotsångare och tullbåtar, så kunde ofta gånger gods från strandade fartyg fritt flyta i land på holmarna. Och då fick Sjöman godt fribyte. Han fiskade upp både vinankare, hvetemjölssäckar, talg och ekplankor eller annat gods, som dugde att sälja eller använda.

— Förliste också något skepp vid Estluotan, sporde Mårten intresserad.

— Nej, icke så nära att Sjöman skulle hafva sett det, och hade det händt, skulle nog Sjöman hafva lämnat all den hjälp han kunnat. Gubben var nog hederlig, fastän han med tiden blef litet besynnerlig genom att lefva ensam.

— Kvinnor skulle han visst inte hafva tålt, sade Lindstedt småskrattande.

— Och icke häller stormodiga karlar, fortsatte Nyströmskan käkt. Då främmande fiskare någon gång kom i land på hans holme och berättade om sin fångst eller talade om andra saker, sade Sjöman: ja så, ja ha, och därmed var det väl. Enbom har berättat, att under de

12 år han bodde tillsammans med Sjöman språkade de ej många ord med hvarandra; på förmiddagen sades aldrig ett ord. Först då det led mot middagen, och gubben kokat sin mat, sade han: nu får Enbom koka sin. Ja, i skilda hushåll lefde de, fastän de icke voro flere än 2 personer. Det var blott brödet, som de bakade tillsamman och delade.

— Är det sant såsom folket berättar, att Sjömans bröd var årsgammalt, innan det åts?

— Ja visst, en årsbakning ställdes till några veckor efter Michelsmäss, och det kunde hända, att den följande julen hunnit gå förbi, förrän de bröto ned den sista brödkakan. Ja bryta behöfde de just icke, ty kakorna som hängt upp i stugutaket bland nocknäten, voro så möra, att de nästan föllo sönder, då man vidrörde dem.

— Hade Sjöman ko på sin holme?

— Nej, han drack bara svagdricka eller sirapsvatten.

Alexander smackade ofrivilligt och flyttade sig närmare den berättande.

— Hände det honom någon olycka genom tjufvar, frågade Ida Sofia.

— Nej, hvem skulle vågat sig så långt ut till hafs. Sjöman hade ej att strida mot andra än stormar och ormar.

— Ormar?

— Ja, på Estluotan och Tokan finnes det ännu i dag ormar såsom kringlor i en bagarbod.

Ofta dödade gubben och Enbom 20 till 30 på en dag. En vårmorgon hade de kommit till ett ställe, där det låg ormar såsom korfvar på solbacken, och då slogo de i hjäl så många att de tröttnade och gingo bort. Och det är rena sanningen, ty hvarken Sjöman eller Enbom voro *lärda* att ljuga, sade gumman med en hastig blick åt den sida där Lindstedt satt.

Det blef en stunds tystnad i stugan.

— Sjöman var ändå bra rik, yttrade slutligen Mårten.

— Ja, bekräftade Rönn, och han var en fintlig karl. Då engelsmännen under sista kriget seglade uppför Skatafjärden, satte de ut sjömärken här och hvar. Ett sjömärke, som bestod af en stor tunna med flagga på och låg förankrad med en bussig järnketting, kapade Sjöman bort en natt. Han förde flaggan upp till länsman och fick där flere rubel, men tunnan behöll han till dricksvattenskärl.

— Hvilket år dog Sjöman, som var så rik, frågade Mårten.

— Det var på hösten 1880 eller 1881, jag minnes ej året rätt visst. Enbom hade marknadsdagarna varit inrest till staden för att sälja fisk och köpa mjöl. När han kom hem, såg han från sin båt, att både kammardörren och farstudörren stodo öppna. Han tänkte då, att Sjöman nyss gått in, men när han kommit i land, såg han gubben ligga död framstupa öfver

tröskeln. Och ingen annan än döden hade varit framme och slagit bisin. Han begrofs sedan på Sundom kyrkplan. Enbom ärfde husen på holmen, och arfvingarna fingo penningarna. Det var 2,275 mark.

— Var det värkligen så mycket? sade Mårten och suckade.

— Ja visst, eller huru mycket skulle det hafva varit, frågade Nyströmskan smått stucken. Jag mins till och med hvad kistan kostade, tillade gumman utmanande, men då ingen frågade därom, teg hon.

Efter en stund tog åter husbonden till ordet:

— Då det här nyss var frågan om sista kriget, så kom det mig i hågen, att fiender äfven förut gästat vår socken. Far min berättade, att samma år, som ryssen kom i landet, så var han en dag med skötbåten ute vid klipporna, och då kom dit en stor slup med krigsfolk, och de befalte far att lotsa dem upp till Eriksnäs. Inte sköt fienden på folket här, men någon gång måtte de väl ha gjort det, eftersom jag hittat 2 små kanonkulor här på Ängsholmen.

— Kanske äro de från Stora ofreden, sade Lindstedt.

— Kan nog vara; då för tiden voro människorna så rädda, att de flydde upp till skogs. Man berättar, att de gömde sina får uppe på

kyrkvinden. Ännu för några år sedan gick jag en söndagsmorgon dit upp med gamla Udden, och han visade mig i en knut halmbås, som han sade vara utaf fårfödan från ofredens tider.

— Säkerligen är Sibbes borg ännu äldre, tillade Fredrika.

— Visst måste den vara det. En gång när jag rest upp till Söderkulla, och det blef tal om borgen, sade assessorn, att den för 1,000 år sedan blifvit uppförd af en sjöröfvarviking. Ja, i de tiderna måtte vikens vatten ha stått bra högt, eftersom stora skepp kunde segla uppför Skräddarby-ängen. Såsom pojke klättrade jag ofta omkring däruppe och såg de tre grofva järnringarna i bärget. Ringarna bröt vallhjonet på Hitå, Viken, bort, men hålen efter bultarna kunde man väl ännu få reda på.

— Det måste ha varit underliga tider i landet, då sjöröfvare bodde i Sibbo, sade Nyströmskan och skakade på hufvudet.

— Kanske det också då fans jättar, tillade guddottren frågande.

— Nu finnes det bara grytorna i behåll. Tre sådana gömmas i bärget midt emot Sibbes borg och en eller rättare bara en half i Gästerby vid stora landsvägen.

— Ja, men folket berättar, sade Lindstedt, att skogstrollen under hälgdagskvällarna samla sig kring grytorna och taga upp sina skatter.

— Hvart månne de göra af med dem, frågade Mårten ifrigt.

— Ni ska inte prata om sådana stygga saker; det finnes nog i världen många ting, som den syndiga människan ej begriper, yttrade Nyströmskan och trampade med förnyad fart på sin spinnrock.

— Det är väl så, sade Lindstedt, men jag tror hvarken på spöken eller troll· — och det får vara jämt, om jag tror på fanen — men jag ska berätta en passage, som hände med farfar min på kyrkogården i Ryssland.

Lindstedt steg upp och började vidlyftigt skildra händelsen, utan att ge akt på att husbonden aflägsnade sig ur stugan. Emedan det ute var regnmulet, märkte ingen, att denne efter ett par ögonblick ställde sig med en stadig käpp i handen under fönstret. Härifrån kunde han höra fortgången af den högljuda skildringen. Lindstedt som stigit upp berättade: — — — sen kröp farfar sakta fram till likhuset för att se, om det hvita igen skulle visa sig, och bäst han låg där, smälde det i — — —

Berättaren ramlade öfver Nyströmskans spinnrock, Alexander försvann under bänken, och utrop af förskräckelse hördes från kvinnorna. Ett häftigt slag mot fönsterposten hade framkallat den plötsliga förskräckelsen.

I detsamma steg Rönn skrattande in och tog Lindstedt i kragen.

— „Ord slå ingen man i hjäl", står det i förskriften, sade han.

— Ja, men hvem tusingen kunde ana, att själfva husbonden ville skrämma talkkofolket ihjäl, yttrade fiskaren med ynklig röst och drog sig skamflat undan.

— Man ska inte tala om trollet, så kommer det ej, genmälte Rönn, och däri instämde de öfriga, som riktade hånfulla blickar på Lindstedt. Denne gömde sig innan kort bak molnen från sin tobakssnugga.

Nu började värdinnan rusta till frukosten, och när den blifvit färdig, undanstökades den ganska hastigt. Arbetet återtogs med förnyade krafter, och när 4 timmar senare middagsbordet stod dukadt, lågo åtskilliga trinda rullar lingarn i korgen.

Sedan kom åter kaffepannan fram, och dess välkända innehåll gaf ånyo tungorna bättre fart.

— Som ni vet, go' vänner, så blir det inte dans här i kväll, mor dog så nyss, och vi gammalt folk — — —

— Det förstås, sade Nyströmskan och såg upp, såsom om hon velat utspana, hvem af de närvarande nu vågade tänka på dansnöje.

Husbonden fortsatte:

— Men vi kunna ju språka om gamla tidens erfarenheter. Har ingen lust att börja slå upp gåtor?

— Hvem sku' nu komma ihog sådana

barnsagor, sade Viklund och bet af några tobaksblad.

— Det lyster mig att försöka, huru „hittuga“ flickorna äro, sade Rönn. Hör på: Hva' är de' som rymmes i en kofjärda, men inte i ett kobås?“

— Hummelstören, svarade raskt Anna från Träsk.

— Jaså, svaret kom så fort. Säg då, hvad det är, som har „Tre hufvud och två själar, åtta fötter och fyra hälar“.

— Två ryttare på en häst, svarade Ida Sofia och log.

— Se så Lindstedt, kom nu till hjälp och sätt fram svårare gissningar.

— Inte erinrar jag just något att sätta fram, men kanske flickorna vilja gifva mig svar på, hvad det betyder:

„En liten, liten luden man
står på en stenig strand.
Han kan sticka, och han kan stå,
men inte kan han gå.“

Efter mycket funderande kom man under fund med, att det var enrisbusken som åsyftades.

— Hvad är det här, frågade ånyo Lindstedt:

„I mitt hufvud där är ett larm;
I min buk där vändes hvar tarm.
Och ungersven kom in med friskt mod,
Den ena jänka och den andra drog.“

— Se det blir konstigare att finna nyckeln till det låset, sade Viklund, och jag ämnar icke besvära mig med att börja söka rätt på den.

— Du har ju redan funnit henne, invände Lindstedt. „En blind höna hittar ock ett korn.

— Hva' sa?

— Ja gåtans lösning är: nyckeln som drar upp klockan.

— Så, så, sade Viklund och blef helt generad öfver sin oanade klyftighet, och han tillade för att leda uppmärksamheten från sig: Vore Blombärgs Gusta här, så finge vi nog höra gissningar.

— Jag tycker, att karlen själf blifvit en gissning. Alt sedan den där olyckan med Hannes på gungan går han ur vägen för alla, talar med ingen och ser morsker ut. Vet du, Lindstedt, hvad han grunnar på? frågade Rönn.

— Sörjer han flicksnärtan från stan, frågade i detsamma Fredrika. Folket språkar ju om, att de två hade något otalat med hvarandra.

— Nej, så onödigt besvär gör han sig ej, det kan jag kavera för, svarade Lindstedt ifrigt. Men några andra underliga planer tror jag han går och gömmer i barmen. I förra veckan gaf han 300 mark åt modren och talade något om, att han kanske skulle göra en resa. Ja, det vet ju ingen, huru snart långresan förestår. „I dag röd, i morgon död", säger förskriften. Men vi ska nu inte mera tala om Gusta, det

klämmer så underligt om hjärtat, bara jag tänker på den unga, raska karlen. Hedersam har han alltid varit mot mig, gamla, usla notflarn.

Gubben steg upp och gick ned till sin båt för att söka fram en liten segellapp, som i hälgdagslag användes som näsduk. Då han med den i handen stod i begrepp att öppna stugudörren, stannade han plötsligt och lyssnade. Med sin goda hörsel kunde han tydligt urskilja, huru Rönn sade:

— Hvad skulle det vara för ondt, som gubben Lindstedt gjort? Så långt jag mins har han alltid varit hederlig och ärlig här i socken.

Lindstedt lutade hufvudet mot dörrposten, och svetten steg fram på hans panna, då han hörde Nyströmskan med dämpad, men tydlig röst svara:

— De berättade i går uppe i kyrkbyn, att Lindstedt för 40 år sedan i Åbo-trakten fått 3 par spö för stöld; hör ni, go' vänner, spö för stöld! Hva' menar ni?

Det vardt tyst i stugan, tyst som i djupet.

Sen sade husbonden allvarligt: Är pratet sant, så rör det oss ej. Han har fått sitt straff, och vi må minnas orden „Dömen icke, så varden I icke dömda".

Lindstedt hade hört alt.

Han reste sig med sänkt hufvud. Två stora tårar droppade ned öfver hans väderbitna kinder. Läpparna darrade.

Han smög sig sakta och rädd som en tjuf ned till stranden och tog plats i sin gamla båt. Sen rodde han med kraftiga tag genom sundet österut; det såg ut som ärnade han fly minnet af sitt ungdomsbrott.

Då talkkofolket efter en stund började sakna Lindstedt, gingo de ut för att söka honom. De märkte genast, att hans båt försvunnit, och riktade blickarna utåt sjön.

— Se där far Lindstedt, yttrade Rönn och pekade med handen på en mörk punkt, som syntes i Rågholmssundet. Jag anar, kära vänner, att jag ej mer får se gubben. Vi ha rifvit ned hålken för fågeln, därför flyttar han bort till en annan, fredad trakt.

* * *

VIII.

Ett par veckor efter sist skildrade händelser satt jag en afton vid mitt skrifbord, då min vän studenten d. v. s. den ofta nämda „magistern“ trädde in med några papper i handen. Han såg modstulen och smått förtretad ut, och då jag bjöd honom taga plats, satt en stund tyst.

Jag gjorde honom då ett par frågor och bland dem den, huru belåten han var med sin vistelse i skären.

Han svarade och blef småningom mera meddelsam.

Med stigande förtjusning skildrade han den vackra skärgårdsnaturen, det friska lifvet på sjön och förtäljde om Blombärg, Lindstedt, husbondefolket och alla de andra präktiga människorna därute. Då han kom till berättelsen om sitt föredrag, stannade han tvärt och sade:

— Vet du, jag har ofrivilligt bragt sorg öfver en gammal moders hufvud.

Gumman från Ryssholmen besökte mig i går och berättade med tårar i ögonen, att

hennes Gusta rest till Amerika. Uppgiften att jag gifvit honom ett sådant råd, kunde jag ej förneka, fastän jag bedyrade, att jag aldrig kunnat tro, att hvarken Gusta eller någon annan skulle följa mina obetänksamma ord. Och nu har jag lämnat landsbygden med den fasta föresats, att en annan gång bättre väga mina ord och bättre rusta mig för ett fälttåg mot folkbildningens fiender.

Och min vackra plan att skrifva en effektfull roman ur skärgårdslifvet har helt ömkligt strandat. Det lönar ej mödan att göra ett försök. Lifvet därute förflyter så lugnt och enformigt. Och hvem kan rätt tränga in i en annans själ och tolka hvad där försiggår; man kan förstås ana, gissa, men aldrig utgrunda hemligheterna. En författare kan fullt troget skildra endast sitt *eget* lif, och visa mig den, som det velat och vågat.

Nej, jag skrifver ingenting. Har du emellertid lust att teckna upp det jag berättat, så gärna för mig, blott du låter mig blifva oafritad. Här har du några anteckningar om ortens topografi och bygdefolkets seder.

Jag inser godt, att jag liksom Gusta ej hunnit många steg fram på vägen mot fyren.

Han gick och lämnade mig undrande.

Jag genomögnade hans anteckningar; de intresserade mig och jag nedskref orden „Mot fyren“.

Pris: Mk 1: 75.

333. IV. 18.
Sv. skönl. l.
Nordmann

B570